

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[Гар]тамнай 1921 оной [дека]брийн 21-һээ гарана | № 290 (15913) | 1981 оной декабриин 19, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

Манай ороной коммунистнуудай, бүхы совет хүнүүдэй һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн мэдүүлжэ, Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, элүүр энхэ, буурашагүй эршэ хүсэтэй, хүнгэн сарюун ябахыетнай зүрхэ сэдьхэлһээ хүсэнэбди. Танай политическэ сэсэн мэргэн ухаан бодол, Танай хүтэлбэрилэгшын баян дүй дүршэл манай партиин ба арадай аша туһада, эб найрамдалай ба социалис хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада саашадаашье алба хэхэ байха гээд найданабди.

(Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалгаһаа)

НҮХЭР ЛЕОНИД ИЛЬИЧ БРЕЖНЕВТЭ

Хүндэтэ Леонид Ильич!

[Т]анай түрэһөөр далан табан жэлэй [...] үдэр Танда, манай хани ба нүхэр[...] үнэн зүрхэнэй эгээл һайн һайхан [ама]ршалгануудтайгаар ханданабди. Эхэ [ор]оной[н]гоо үндэр дээдын шагналда хүр[тэ]һөөртнай халуунаар амаршалнабди.

[М]анай ороной совет түүхын шухала [...]ануud — эдэ Танай намтарай ша[та]нууд мүн. Хамтын ажал, индустри[...]үлгэ, социализмын үндэһэ һуурине [...]үүлгэ — агууехэ, үзэглөө дуул[...]гүй шэнэ элэ бүхы ажал хэрэгүүд[...] ленинскэ һургаалай коммунист Лео[нид] Ильич Брежневэй ажалай хубита [...]. Элитэ ехэ политическэ хүтэлбэри[...]шын бэлиг шадабаритнай үшөө тии[...]э элирэн тодорһон байгаа. Дайшал[...] ябуулгые бээрээ үзөөт. Дайнай га[...]удалта түрүүшын үдэрһөө Илалтын [...]арта үдэр болотор Та дайлалдажа [ба]йгаа армида алба хэжэ, гитлеровскэ [...]имтарагшадтай баатар габьяатай[гаа]р тулалдаат. Арадай ажахые һэр[...]лгэдэ хабаадалсалга, шэнэ газар эл[...]рилэн ашаглалгын домог суута үе [...] замбуулинай дайдые шэнжэлхэ та[...]ар дэлхэй дээрэ түрүүлэн хэгдэһэн [...]шалганууд, мүн бусад ехэ ехэ түй[...]ланууд ажабайдалайтнай замай ал[...]та шатанууд болоһон байна.

[М]анай ажал ябуулга жаран жэлэй ур[ида]тээ эхилээ. Табин жэлэй турша соо [Ко]ммунис партиин зэргэдэ жагсажа [я]бана[т]. Танай хэлэһэн нимэ үгэнүүд тон [...] байна: «...Минии ажабайдалай үдэр [...]эн манай Коммунис партиин, манай [Со]вет ороной хэһэн, мүнөө хэжэ байгаа [...] хэрэгүүдһээ таһаршагүй юм».

[Т]а, совет арадай алдарта хүбүүн, тэ[д]эй аша туһа түшаа хододоо анхара[лаа] хандуулнат. Асуудал бүхэнэй саа[д]. Та хүнүүдэй аша туһые харанат, [...]эл байхаар бусадые һурганат.

[Т]а, Леонид Ильич, хүнүүдые нэгэ[...]дхэ, тэдэнние эбтэй эетэй хамтын [аж]алмэридэ элсүүлэн хабаадуулха бэ[лиг] шадабаритайт. Та нүхэр бүхэнэйи[...] арга шадабарине обёоржо шадаха, [т]энээ һайнаар хэрэглэхэдэнь тэдээндэ [...]алха онсо шухаг бэлиг шадабаритай [ба]йнат.

[Т]энэ тэрэ асуудалнуудые шиидхэхэ[дээ] яаран тэбдэнгүй, хэрэгэй удха ша[...]нар ойлгохые оролдодог гээшэт. Гүнзэгы үзэл бодолтой марксистско-ленинскэ суртал һургаалнуудта үнэн сэхэ байха зуураа, али бүхы гээгдэнги ябадалтай, дэбжэлтэгүй байдалтай эбсэшэгүйгөөр тэмсэдэг гээшэт. Энэ ушар КПСС-эй Центральна Комитедэй хүдэлмэридэ, бүхы манай партиин ажал ябуулгада саг үргэлжэ зохёохы эршэ хүсэ нэмээдэг байна.

Тиин арбан долоон жэлэй хугасаа соо Та КПСС-эй болон Совет гүрэнэй политикада тодорхойлхы хубита оруулнат.

Гансал өөрын һанал бодол баримталдаг ябадалые, дура хүсэлөөрөө хүтэлбэрилхэ гуримые усадхан зайсуулгада, парти дотор, орон дотор морально-политическэ зохид һайн байдал байгуулгада Та, Леонид Ильич, түүхэтэ габьяатай байнат. Хүнүүдтэ энэрхы дулаанаар хандалга, али бүхы гурим буса ябадалнуудта эбсэшэгүй байлга, этигэл ба эрилтэ, һүбэлгэн бэрхэ шадабаритай байлга, зоримгой бэдэрэлтэнүүд — нимэ онол арга манай общество дотор нэбтэрүүлэгдэнэ. Энэ онол аргые коммунистнууд Танай, Леонид Ильич, ажал ябуулгатай дүүрэн үндэһэ баримтатайгаар холбодог гээшэ,

Совет гүрэнэй байгуулалтые саашадань хүгжөөхэ, социалис демократине гүнзэгырүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн үргэн ехэ хэмжээнүүд Танай үүсхэлээр бэелүүлэгдээ. Эдэ бүгэдэ 1977 оной СССР-эй Конституци дотор найруулагданхай. Тэрэнние мүнөө үеын демократическа элитэ ехэ документ болоно гэжэ нэрлэхэ дүүрэн үндэһэ баримтатайбди.

Промышленность болон хүдөө ажахые эршэ түгэсөөр, хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ, ажалай шэнжэ шанарые тон шэнэ шатада гаргаха талаар Танай захяа заабаринууд бүхы ажалшадай ажал хэрэгүүдэй эшэ үндэһэн болонхой. Общестовын оюун ухаан бололой баялигуудые арьбадхалгада, эрдэм, соёл болон искусствые хүгжөөхын тула эгээл таарамжатай һайн эрхэ байдал байгуулгада ямар ехэ анхарал Танай хандуулдагыетнай һайн мэдэнэбди.

Оборонын Соведэй Түрүүлэгшын тушаалда манай гүрэнэй өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлгэдэ хэдэн арбаад жэлэй турша соо Та айхабтар ехэ анхарал хандуулнат, совет арадай, тэдэнэй ханинар болон союзнигуудай амгалан тайбан ажалай найдамтайгаар хамгаалагдахынь тула ехэ юумэ хээт.

Эб найрамдалай ба арадуудай хоорондохи хани барисаанай хэрэгэй түлөө тэмсэлшэ гэжэ бүхы түбинүүдэй олон зуугаад миллион хүнүүд Танине һайн мэдэхэл. Дэлхэйн политикада шэнэ харгы замуудые нээһэн КПСС-эй XXIV, XXV болон XXVI съездүүдэй Эб найрамдалта программануудые зохёон табиһан байнат. Манай үе сагта эб найрамдалые бэхижүүлхын тула Тан шэнги нимэ ехэ юумэ хэһэн гүрэнэй ба политическэ ондоо ажал ябуулагша байхагүй. Танай нэрэтэй холбоотой уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулгын политикые, дэлхэйн ракетно-ядерна дайнай аюулые зайсуулан сарахын түлөө Танай эсэшэ сусашагүй шэн габьяата тэмсэлые бүхы совет хүнүүд бүрин хүсэдөөр дэмжэнэ, дэлхэйн бүхы арадууд үргэнөөр һайшаана.

Манай агууехэ Эхэ ороной һалбаран хүгжэхын тула, коммунизмын суртал һургаалнуудай илан мандахын тула Танай хэһэн юумэн, үдэр бүри үргэлжэлүүлжэ байһан хэрэг сэгнэшэгүй ехэ гээшэ. КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Та коммунистнуудай урда, бүхы совет ажалшадай урда шэнэ ехэ зорилгонуудые табяат. Ушаржа байгаа бэрхэшээл түбэгүүдые усадхан зайсуулха, арад зоной аша туһада, тэдэнэй зол жаргалда ашар үрэтэйгөөр нүлөөлхэ зорилготой эдеэ хоолой, элшэ хүсэнэй ба бусад программанууд зохёон хараалагдана.

Манай ороной коммунистнуудай, бүхы совет хүнүүдэй һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые элирхэйлэн мэдүүлжэ, Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, элүүр энхэ, буурашагүй эршэ хүсэтэй, хүнгэн сарюун ябахыетнай зүрхэ сэдьхэлһээ хүсэнэбди. Танай политическэ сэсэн мэргэн ухаан бодол, Танай хүтэлбэрилэгшын баян дүй дүршэл манай партиин ба арадай аша туһада, эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын аша туһада саашадаашье алба хэхэ байха гээд найданабди.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ

нүхэр Леонид Ильич БРЕЖНЕВТЭ

ХҮНДЭТЭ ЛЕОНИД ИЛЬИЧ!

Коммунис партиин, Совет гүрэнэй ба уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, арадуудай амгалан тайбан байдалай, зол жаргалай түлөө, бүхы хүн түрэлтэнэй ерээдүйн һаруул һайхан байдалай түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ, залан шууд марксист-ленинец Танда, далан таба наһанайтнай ойн үдэрөөр КПСС-эй Буряадай обком, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет республикын коммунистнуудай, бүхы ажалшадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй халуун амаршалга хүргэнэ.

Хүндэтэ Леонид Ильич, Танай намтарые — коммунист-ленинецэй, Соведүүдэй агууехэ ороной бэлиг түгэс хүбүүнэй намтарые, оронэйнгоо зол жаргалай, һалбаран мандалгын аша туһада бүхы хүсэеэ, барагдашагүй ехэ зохёохы эдэбхи зоригоо, политическэ асари ехэ дүй дүршэлөө, эмхидхэхы гайхамшаг шадабаряа сүм зорюулдаг байһыетнай Буряадай ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адляар, һайн мэдэнэ.

Танай теоретическэ зохёолнууд, элидхэлнүүд, хэлэһэн үгэнүүд ба дурдалганууд бүхы совет хүнүүдэй илалта түйлаха бодото эрдэм һургаал болонхой, коммунис нангин суртал бодолнуудта үнэн байха, патриотизмын ба интернационализмын үндэр дээдэ мэдэрэлнүүдые тэдээндэ нэбтэрүүлэн хүмүүжүүлнэ. Эдэтнай ажабайдалай олон шухала асуудалнуудта эли тодо, түгэс бүрин харюунуудые үгэнэ, теори болон бодото хэрэгэй гайхамшаг найралдал болоно, мүнөөнэй үе сагые, манай орон доторхи коммунис байгуулалтын замые, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй хүгжэлтые тодорхойлдог эрилтэнүүд ба нүхэсэлнүүдые марксистско-ленинскэ ёһоор ойлгохо онол аргаар манай партие, совет арадые, аха дүү коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудые, бүхы түрүү эмхинүүдые зэбсэглэнэ.

Танай энэрхы сэдьхэл, урин, даруу зан, анхаралтай энхэргэн хандаса, хүндэтэ Леонид Ильич, Танине бүхы совет арадай дунда тон хүндэтэй, дурлагдадаг болгоо. Арад зоной аша туһые, зол жаргалые үндэһэн болгодог асари ехэ ажал хэрэг бүтээнэт.

Хүндэтэ Леонид Ильич, Та дэлхэйн социализмын хүсые бэхижүүлхын түлөө, социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршохо тухай Ленинэй һургаал заабаринуудай илан мандахын түлөө залан шууд, үрэ түгэсөөр тэмсэнэт. Хилын саагуур Танай ябалга бүхэн, бусад оронуудай политическэ ба гүрэнэй ажал ябуулагшадтай уулзалга бүхэн уласхоорондын ажабайдалай шухала шатанууд, шахардуу байдал һуларуулгын арюун хэрэгтэ тодорхой хубита болоно. Тиимэл ушарһаа дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүд Танда тон ехэ хүндэтэйгөөр, баяр баясхалантайгаар хандана. Партиин дотоодын ба гадаадын сэсэн мэргэн политикые, Танай толгойлдог КПСС-эй Центральна Комитедэй ажал ябуулгые Буряадай ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адляар, һайшаана, үнэн зүрхэнһөө дэмжэнэ, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даалгабаринуудые дүүргэхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэнэ.

Манай республикын экономическа ба социальна талаараа улам хүгжэхын тулада саг үргэлжэ анхарал хандуулдаг, оролдолго гаргадагайнь түлөө КПСС-эй Центральна Комитедтэ, Леонид Ильич, Танда өөртэтнай гүнзэгы баяр баясхалан хүргэнэбди. Буряадай АССР-эй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые саашадань комплексноор хүгжөөхэ асуудалнуудаар энэ жэлдэ Танай үүсхэлээр КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гаргаһан тогтоол хадаа дээрэ хэлэгдэһэнэй шэнэ гэршэ болоно.

Ажахын, соёлой бүхы һалбаринуудай талаар манай республикын амжаһан түйлалтанууд тухайда энэ ехэ баярай үдэр, хүндэтэ Леонид Ильич, Танда баяртайгаар элидхэнэбди. Промышленна ба хүдөө ажахын үйлэдбэрилгын хэмжээн жэлһээ жэлдэ ехэ болоно, үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада ороно. Ашагта малтамалнуудаар баян шэнэ газарнууд ороной арадай ажахын аша туһада зорюулагдана.

Байгал-Амарай түмэр замай Буряадай участогай барилгашадай олон үндэһэ яһатанай коллектив барилгын болзорнуудые хододоо ахижа ажаллана.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд олон жэлэй ган гасуурай хойшолонгуудые зайсуулан, гүрэндөө һү, нооһо, үндэгэ, хартаабха худалдаха 1981 онойнгоо гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Гол түхэлэй малай тоо толгойн ургалта хангахатаяа хамта гүрэндэ мяха худалдалгын талаар үнгэрэгшэ жэлэй хэм хэмжээе үлүүлхэ байха.

Буряадай АССР-эй коммунистнууд, бүхы ажалшад КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1981 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Пленум дээрэ Танай хэлэһэн үгэ доторхи заабаринууд болон тобшололнуудые хүтэлбэри болгон, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ, КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ бүхы хүсэеэ зорюулха байха гэжэ мүнөөдэр, Танай ойн баярай үдэр, партиин Центральна Комитедые, хүндэтэ Леонид Ильич, Танине өөрыетнай найдуулнабди.

Хүндэтэ Леонид Ильич! Совет арадай, бүхы дэлхэйн ажалша хүнүүдэй баяр жаргалай тулада, коммунизмын илан мандахын тула элүүр энхэ байхыетнай, ута наһа наһалха, үрэ түгэсөөр хүдэлхыетнай Танда, далан таба наһанайтнай ойн үдэр, үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

КПСС-эй Буряадай обком | **Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум** | **Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет**

[С]ССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

[К]ПСС-эй ЦК-гай ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ, СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ, СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ МАРШАЛ НҮХЭР ЛЕОНИД ИЛЬИЧ БРЕЖНЕВ[ЫЕ] ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР, СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙН «АЛТАН ОДОН» МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

Советскэ Союзай экономическа болон оборонно хүсэ шада[л]ые бэхижүүлхэ хэрэгтэ Коммунис партиин, Совет гүрэнэй [ш]энэ гайхамшаг ехэ габьянуудтай байһанайнь түлөө, Эсэгэ [о]роноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ немец-фашис [д]улимтарагшадые һамна сохижо илалта түйлаха, дайнай хойто тээхи үедэ СССР-эй арадай ажахые һэргээхэ ба саашадань [х]үгжөөхэ ябуулгада хубитаяа ехээр оруулһанайнь, амгалан байдалай түлөө тэмсэһэн сусаршагүй ажал ябуулгынь түлөө, коммунис байгуулалтые үрэ түгэсөөр хүтэлбэрилдэг байһанайнь түлөө, түрэһөөр далан таба наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай Маршал нүхэр Леонид Ильич **Брежневые Ленинэй** орденоор, **Советскэ Союзай Геройн «Алтан Одон»** медаляар шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо В. КУЗНЕЦОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1981 оной декабриин 18.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВТЭ СОЦИАЛИС [О]РОНУУДАЙ ШАГНАЛНУУД БАРЮУЛАГДАБА

[Тү]рэһөөр далан таба на[һа] болоһонтойнь дашара[мд]уулан, КПСС-эй ЦК-[гай] Генеральна секретарь, [ССС]Р-эй Верховно Соведэй [Пре]зидиумэй Түрүүлэгшэ [Л.] И. Брежневтэ Болгариин [Ара]дай Республикын, Вен[гри]н Арадай Республикын, [Герм]аниин Демократическа [Ре]спубликын, Монголой Ара[дай] Республикын, Румы[ниин] Социалис Республи[кын], Чехословакиин Социа[лис] Республикын үндэр [дээдын] шагналнууд, амар[шалга]ын адресууд декабриин [...] Кремлиин Ехэ ордон[ой] баярай оршон байдалда [барю]улагдаба.

[К]ПСС-эй ЦК-гай Полит[бю]рогой гэшүүд Ю. В. Ан[дро]пов, М.С. Горбачев, В. В. [Гри]шин, А. А. Громыко, [А.] П. Кириленко, Д. А. Ку[наев], А. Я. Пельше, Г. В. [Рома]нов, М. А. Суслов, [Н. А.] Тихонов, Д. Ф. Усти[нов], К. У. Черненко, В. В. [Щерб]ицкий, КПСС-эй ЦК-[гай] Политбюрогой гэшүүндэ [кан]дидадууд Г. А. Алиев, [П.] Н. Демичев, Т. Я. Кисе[лев], В. В. Кузнецов, Б. Н. [Поно]марев, Ш. Р. Рашидов, М. С. Соломенцев, Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар И. В. Капитонов, В. И. Долгих, М. В. Зимянин, К. В. Русаков гэгшэд зал соо байбад.

Болгариин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков НРБ-гэй үндэр дээдын шагнал барюулхадаа, иигэжэ хэлэбэ:

Хүндэтэ Леонид Ильич!

Болгариин Коммунис партиин Центральна Комитедэй, Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй ба Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар эндэ, Соведүүдэй агууехэ орондо, Москвада, социализмын, эб найрамдалай болон хүгжэлтэ дэбжэлтын олониитээр мэдэрэгдэһэн Уласхоорондын ниислэл хотодо ерээб.

Гэхэтэй хамта Болгариин бүхы коммунистнуудай, бүхы болгар арадай бүрин эрхэтэ түлөөлэгшэ болоjo, эндэ ерээб; тэдэнэй эгээл үндэр ехэ, нангин һайхан мэдэрэлые хүргэхын тула, түрэһөөр 75 жэлэй ойгоортнай Танине, нүхэр Брежнев, бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ амаршалхын тула, энэ баярта һайндэрөөртнай дашарамдуулан, Болгариин Арадай Республикын Геройн Алтан Одые, Георгий Димитровэй орденые Танда гурбадахяа барюулхын тула ерээб.

Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, оюун ухаан бодолто Ленинэй хэрэгые нэрэтэй солотойгоор үгэ залгамжалагша ба үргэлжэлүүлэгшэдэ; Танда, Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй сэсэн мэргэн хүтэлбэрилэгшэдэ; Танда, эб найрамдалай, үгэеэ ойлголсолгын ба харилсаа холбооной түлөө тэмсэлдэ түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэнэй дүлэтэ зоригжуулагша ба эмхидхэлшэдэ; Танда, манай партинуудай, оронуудай болон арадуудай хоорондохи хани барисаае, али бүхы харилсаа холбооe, ойртолсолгые хүгжөөлгэдэ эгээл үрэ түгэс үе сагай эхи табиһан Танай нэрэтэй, хүсэлэл оролдолгонуудтай, зохёохы хубитаяа оруулалгатай холбоотой байһан хүндэ, социалис Болгариин бүхы коммунистнууд болон ажалшадай, хизааргүй талархалые, гүнзэгы сэдьхэлэй нэрэ хүндые, халуун дурлалые элирхэйлэн мэдүүлхэ ехэ нэрэ хүндын намда тудаһандань, зол жаргалтайб.

Та, хүндэтэ нүхэр Брежнев, энэрхы һайхан сэдьхэлтэй аха, нүхэр, хүн ба коммунист байһан туладаа, үзэл бодолоороо, абари зантаараа нэрэ хүндэеэ нэмээдэг, баяжуулдаг, хүмүүжүүлдэг элитэ ехэ хүн байһан туладаа бидэнэртэ, Танай үеын хүнүүдтэ — бүхы үеын болгарнуудта, нэрэ хүндэ ехэтэйт.

Таанадтай хани барисаатай байһан хуби заяатайдаа омогорхон байсанаб. Таанадтай бата бэхи холбоо барисаатай байһан ушарии намда найдамтай түшэг тулгуури болодог байгаа, манай нииты коммунис хэрэгтэ этигэл найдалай эшэ үндэһэн, эршэ хүсэнэй ба баяр жаргалай эшэ үндэһэн, омогорхол баярай эшэ үндэһэн байгаа, мүноошье байна, саашадаашье байха юм.

Болгариин үндэр дээдын шагналаартнай Танине бүхы зүрхэ сэдьхэлһээ амаршалнаб!

Совет арадай аша туһада, агууехэ коммунис суртал һургаалнуудай илан мандахын аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай шэнэ илалтануудай аша туһада Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, элүүр энхэ, хүнгэн сарюун ябахыетнай, ута наһа наһалхыетнай хүсэнэб!

Удаань **Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар** үгэ хэлэбэ. Тэрэ иигэжэ хэлээ:

Хүндэтэйгөөр һанагдаха Леонид Ильич Брежнев!

Хүндэтэ нүхэдүүд! Совет хадинар!

Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин Центральна Комитедэй ба Венгриин Арадай Республикын Президиумэй хүндэтэй даалгабарине бэелүүлжэ, манай хүндэтэ нүхэртэ — Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Ге-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВТЭ социалис оронуудай шагналнууд барюулагдаба

(Түгэсэл. Эхниинь 1-дэхи нюурта).

неральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр Леонид Ильич Брежневтэ Венгриин Арадай Республикын Тугай алмаазуудтай орден барюулхыемни зүбшөөгыт.

Хүндэтэ Леонид Ильич!

Энэ үндэр дээдын шагнал барюулхадаа, манай партиин Центральна Комитет, манай арадай республикын Президиум Таниие гүнзэгы сэдьхэлээ хүндэлжэ байнаа мэдүүлнэ. Эдир залуу наһанһаа хойшо бүхы эрдэм мэдэсээ, бэлиг шадабари, хүсэ шадалаа агууехэ Ленинэй хэрэгтэ, коммунизмын ба эб найрамдалай хэрэгтэ зорюулһан хүн гэжэ Венгриин олониинь Таниие [illegible] хойшо һайн мэдэхэ юм. Совет арадай туйлалтануудые арьбадхан хамгаалагда, социализм болон хүгжэлтын хүсэнүүдые нягтаруулан жагсаалгада, эб найрамдалые хангаи бэхижүүлхэдэ нимэ элитэ эхэ хубитаяа оруулжа, олон жэлэй туршада манай [illegible] бэлүүлхэ байһан Танай айхабтар ехэ хүдэлмэрие үндэрөөр сэгнэнэбди.

Энэ шагнал хайра Венгриин хэдэн арбаад жэлэй туршада соо ёһотойгоор хани нүхэр болохо, Танай, хүндэтэ Леонид Ильич, манай партинууд болон арадуудай аша туһада ёһоной хани барисаае бэхижүүлхын аша туһада, манай олон янзын харилсаае, үрэ түгэс холбоо барисаае үргэдхэхын аша туһада хэһэн бүхы юумэнэйтнай түлөө Венгриин коммунистнуудай, социализм байгуулжа байгаа венгер арадай үнэн зүрхэнэй баяр баясхалангай һүлдэ болоно.

Хүндэтэ нүхэр Брежнев!

Олон жэлэй туршада соо Таниие нимэ дүтэ һайн мэдэхэ, манай хамтын хэрэгтэ алда хэлээдэ Танай соратник байха гэшээ намда ехэ баяр баясхалантай. Мүнөөдэр энэ дашарамдан, Венгриин шагналые Танда барюулжа байхадаа, байртайб. Тохёолдон ушар байдалые һамбаашалжа, Танда бухы һайн һайхание, нэн түрүүн хүсэн түгэс, элүүр энхэ ябахые хүсэнэб. Совет арадай, дэлхэйн бүхы арадуудай аша туһада Советскэ Союзэй Коммунис партиин, Совет гүрэнэй толгойлогшоор үшөө олон удаан жэлнүүдтэ амжалтатайгаар хүдэлхыетнай хүсэнэб.

Микрофоной дэргэдэ — Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер.

Хүндэтэ Леонид Ильич!

Танда, Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь, Совет Социалис Республиканудай Союзай Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэдэ, түрэһөөр 75 наһа гүйсэһэнтэйтнай дашарамдуулан, Германиин Демократическа Республикын дээдэ шагнал барюулха ехэ нэрэ хүндэ намда тудаба гээшэ.

Германиин Демократическа Республикын, Совет Социалис Республиканудай Союзай хоорондохи аха дүү ёһоной хани харилсаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ, [illegible] социализмын болон эб найрамдалай хэрэгтэ оруулһан элитэ эхэ габьяатай байһанайтнай тэмдэглэжэ, Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, Германиин Демократическа Республикын Герой гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо. Карл Марксын нэрэмжэтэ орденоор шагнагдабат.

Нигэжэ бидэ хэтын үе сагта аха дүүгэй дайшалха [illegible] Ленинэй партиин болон [illegible] элитэ эхэ түлөөлэгшын харюусалгатай, революционно ажал ябуулгые хүндэлэн тэмдэглэжэ гэшшэбди.

Эдир наһанһаа эхилжэ, Танай хүсэл зориг [illegible] хүн түрэлтэнэй эгээ нангин хэрэгтэ — коммунис общественно байгуулгада зорюулагдаһан байна. [illegible] совет арад уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй эгээ шалгагдамал, хатуужамал партиин — Советскэ Союзэй Коммунис партиин хүтэлбэри доро һүүлэй арбан табанай үлүү жэлнүүдтэ Танай, хүндэтэ Леонид Ильич, партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь тушаалда толгойлжо байха үедэ хэбэ.

Бидэ Таниие, шалгагдамал, үнэн сэхэ, эгээ эрхим нүхэрөө, немец арадые гитлеровскэ фашизмаһа сулоолһон [illegible] Германиин Демократическа Республикын байгуулагдаһан [illegible]

Мүнөөдэр бидэ Танда манай социалис нэгэдэмэл ашаа туһада [illegible] КПСС-эй XXVI съезд [illegible] тула ажал хэбэ. Тэдэнэй [illegible] Советскэ Союзэй Коммунис партиин, Совет гүрэнэй толгойлогшоор [illegible] эгээ һайн [illegible] СССР-эй [illegible]

Хүндэтэ Леонид Ильич!

Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй болон бүхы арадай үмэнэһөө Таниие үнэн зүрхэнһөө Таниие үндэр дээдэ шагналаар амаршалхыем зүбшөөгыт. Танда бүхы һайн һайхание, коммунизм байгуулха хэрэгтэ, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоохын түлөө тэмсэлдэ шэнэ илалтануудые хүсэнэбди.

Монголой Арадай-революционно партиин Генеральна секретарь, Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал МНР-эй шагналнуудые барюулхадаа, суглараагшадта хандан, тэрэ иигэжэ хэлээ:

Манай хүндэтэ хани, ниитын тэмсэлээрнай нүхэр — Леонид Ильич Брежнев!

Хүндэтэ манай совет ханинар!

Танай түрэһөөр 75 наһатай болоһонтойтнай дашарамдуулан, Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, өөрынгөө зүгһөө, Монголой коммунистнууд болон бүхы ажалшадай зүгһөө эгээл үнэн зүрхэнэй, аха дүү ёһоной амаршалгануудые дамжуулжа байһандаа тон урма баяртайб, зүрхэ сэдьхэлээ ханаиаб.

МНРП-гэй Центральна Комитедэй ба МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй даалгабаряар үндэр дээдын правительственна шагналнуудые — Сүхэ-Баатарай орден болон Монголой Арадай Республикын Ажалай Геройн «Алтан Соёмбо» гэжэ медаль Танда барюулхыемни зүбшөөгыт.

Советскэ Союзда коммунис общество байгуулгада, ядерна уршаг түбэгэй аюулһаа хүн түрэлтэниие хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ, дэлхэйн социализмын туйлалтануудые арьбадхалгада, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй нэгэдэлые, жагсаалые бэхижүүлгэдэ, олон удаан жэлнүүдтэ шалгагдамал совет-монгол хани барисаае бэхижүүлгэдэ элитэ эхэ габьяатай байһанайнгаа түлөө Та МНР-эй Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэбэт.

Мүнөөдэр Танда барюулха нэрэ хүндэдэ хүртэжэ байһан Монголой правительственна шагнал хайрануудта Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, агуусхэ ленинскэ партида, Монголой революциин илалтын түрүүшын үдэрнүүдһээ дайнай хатуу шэрүүн бэрхэшээл түбэгүүдэй жэлнүүдтэ, амгалан тайбан зохёон байгуулхы ажалай үдэрнүүдтэ бидэнэртэй хододоо хамта ябаһан манай совет аха дүүнэртэ, эгэшэнэртэ манай партиин, бүхы монгол арадай үнэн зүрхэнэй, хизааргүй талархалай мэдэрэл элирхэйлэн харуулагдана. Совет-монгол эбдэршэгүй хани барисаанай, эб найрамдалай ба дэлхэйн арадуудай гэрэлтэ һайхан ерээдүйн түлөө тэмсэлэй тугые дээрэ үргэжэ ябаһан Танда олгогдоһон үндэр нэрэ хүндэ эдэ шагналнууд дотор нэбтэрэнхэй.

Совет ороной шалгагдамал хүтэлбэрилэгшэ, Ленинэй агуусхэ хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ, мүнөө үеын политическэ ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, эсэшэ сусашагүй тэмсэлшэ-интернационалист гэжэ Таниие манай ороной дотор, хаа хаанагүй бүхы дэлхэй дээрэхидэл адли, һайн мэдэдэг, гүнзэгы сэдьхэлһээ хүндэлдэг юм. Та партийна ба гүрэнэй сэсэн мэргэн ухаан бодолтой, буурашагүй зохёохы эршэ хүсэтэй, табигдаһан зорилгонуудые туйлаха хэлбэришэгүй хүсэл эрмэлзэлтэй байнат. Хүндэтэ Леонид Ильич, Танай ушар ёһо ойлгохо, мэдэхэ бүхы ажабайдал, ленинскэ партиин зэргэнүүдтэ 50 гаран жэл соо ажал ябуулга, бидэнэртэ, монгол коммунистнуудта, марксизм-ленинизмын суртал һургаалнуудта хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байлгын, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын агууехэ хэрэгтэ үнэн сэхээр алба хэлгын гэршэ жэшээ болоно.

Түрэһөөр 75 наһанайтнай ойн жэлдэ Монголой коммунистнууд болон ажалша арад Танда, хүндэтэ Леонид Ильич, Монголой ажалшадта үнэн зүрхэнһөө анхарал оролдолго хандуулһанайтнай, зол жаргал түхөөһэнэйтнай түлөө гүнзэгы сэдьхэлһээ үшөө дахин баяр балсхалан хүргэнэ. Арадай Монголтой тогтооһон хани барисаан хадаа совет хүнүүдтэ нэрэ хүндын хэрэг, интернациональна уялга болоно гэһэн Танай хэлэһэн үгэнүүд Монголой ажалшадые социалис общество байгуулхын аша туһада шэнэ амжалтануудта зоригжуулна.

Хүндэтэ Леонид Ильич!

Алдарта ойгоортнай, Танда МНР-эй Ажалай Геройн нэрэ зэргын олгогдоһоор Таниие үшөө дахин үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалхыемни, Советскэ Союзда коммунизм байгуулхын, социалис оронуудай арадуудай хани барисаае, нягта жагсаалые саашадань бэхижүүлхын аша туһада, эб найрамдалай ба хүн түрэлтэнэй хүгжэлтэ дэбжэлтын хэрэгэй илан мандахын аша туһада элүүр энхэ ябахыетнай, ута наһа наһалхыетнай, Танай үрэ түгэс ажал ябуулгада саашадаашье ехэ амжалтануудые туйлахыетнай Танда хүсэхыемни зүбшөөгыт.

Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Румыниин Социалис Республикын Президент Н. Чаушеску СРР-эй шагналнуудые барюулхадаа, иигэжэ хэлэбэ:

Хүндэтэ нүхэр Леонид Ильич Брежнев!

Румыниин Социалис Республикын «Социализмын илалта» гэжэ үндэр дээдын орден Танда барюулжа байһандаа онсо ехэ урма баяртайб. Румыниин Коммунис партиин ба Советскэ Союзай Коммунис партиин хоорондохи, Румыниин Социалис Республика болон Совет Социалис Республиканудай Союзай хоорондохи харилсаае хүгжөөлгэдэ, румын ба совет арадуудай хоорондохи хани барисаае бэхижүүлгэдэ, социализмын, эб найрамдалай ба уласхоорондын харилсаанай ниитын хэрэгые дабшуулгада Танай онсо хубитаяа оруулһые үндэрөөр сэгнэжэ байһанаа тэмдэглээд, Румыниин Коммунис партиин ба Румыниин Социалис Республикын хүтэлбэрилэгшэд Таниие нимэ орденоор шагнахые шиидхэһэн байна. Түрэһөөр 75 наһатай болоһонтойтнай, Советскэ Союзай Коммунис партиин ба Совет гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшын тушаалда удаан саг соо хүдэлжэ байһантайтнай дашарамдуулан, энэ үндэр дээдын орден барюулнаб.

Румыниин Социалис Республикын үндэр дээдын орден барюулалгатай, мүн түрэһэн үдэртэйтнай дашарамдуулан, партийна, гүрэнэй хүтэлбэриин үмэнэһөө, өөрынгөө үмэнэһөө эгээл халуун дулаан амаршалгануудые хүргэхые, элүүр энхэ, хүнгэн сарюун ябахые, гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй мэдээжэ ажал ябуулагша байһан туладаа парти болон Совет гүрэниие хүтэлбэрилгын харюусалгатай зорилгонуудые бэелүүлхэдээ, ехэ амжалта туйлахыетнай үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

Манай партинууд болон оронуудай хоорондохи харилсаае таһалгаряагүй хүгжөөхэ, социализм ба коммунизм байгуулгын, арад зоной һуудал байдалые һайжаруулгын хэрэгтэ тэдэнэй һаналаа нэгэдэлгые, хани харилсаае бэхижүүлхэ зорилготойгоор саашадаашье хамтаараа ажаллахабди гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлнэб.

Уласхоорондын орёо түгшүүриитэй байдалые, буу зэбсэгүүдые урдилдэн бүтээлгые, манай арадуудай энхэ мэндэ байлгада, ажабайдалда, бүхы дэлхэйдэ уршаг түбэг татаһан ехэ аюулые хараада абажа, шахардуу байдалые һуларуулхын түлөө, Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо тогтоохын түлөө, ядерна буу зэбсэггүй Европын түлөө, манай түби дэлхэй дээрэ һайн, үнэн зүб байдал байгуулхын түлөө тэмсэлдэ манай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа холбоое саашадань бэхижүүлхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлнэб.

Хүндэтэ Леонид Ильич, эгээл халуун дулаан амаршалгануудые, хүсэлэнгүүдые Танда үшөө дахин дамжуулнаб, ута наһа наһалхыетнай, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай хүсэнэб.

Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Чехословакиин Социалис Республикын Президент Г. Гусак иигэжэ хэлэбэ:

Хүндэтэ нүхэр Брежнев!

Чехословакиин Коммунис партиин Центральна Комитедэй, чехословак коммунистнуудай, манай ороной бүгэдэ арадай, мүн өөрынгөө зүгһөө мүнөөдэр Таниие түрэһэн үдэрөөртнай амаршалхаяа ерэһэн нүхэдтэй дуугаа нэгэдхэнэм. Танда бэеын элүүрые, социализмын, коммунизмын болон эб найрамдалай илалтын түлөө Танай харюусалгата ажал ябуулгадатнай шэнэ ехэ амжалтануудые, мүн аза жаргалые, энхэ тайбание үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

Намда үгтэһэн онсо аятай зохид, хүндэтэйшье даалгабариие дүүргэхыемни: Чехословакиин дээдэ шагналнуудые — ЧССР-эй Геройн Алтан Одо, Клемент Готвальдын орден — Танда барюулхыем зүбшөөгыт. Түрэһөөр 75 наһа гүйсэһэнтэйтнай дашарамдуулан, Агууехэ Октябриин социалис революциин зорилгонуудые бодото байдалда бэелүүлхэ хэрэгтэ онсо ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө, бүхы дэлхэй дээрэ социализмын, дэбжэлтын ба эб найрамдалай хэрэгэй түлөө эдэбхитэй тэмсэлэйнгээ түлөө, манай партинууд болон оронуудай хоорондохи интернациональна хани барисаан болон харилсаануудые хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ хубитаяа оруулһанайнгаа түлөө Та энэ шагналнуудта хүртэбэ гээшэт.

Манай ороной коммунистнууд, бүхы ажалшад Танай ажабайдалай замые һайн мэдэдэг, партиин болон гүрэн түрын бүхы тушаалнуудта байхадаа харуулһан элитэ ехэ габьяаетнай үндэрөөр сэгнэдэг байха юм. Өөрынгөө үдэр бүриин ажал ябуулгадаа социалис Чехословакиин арадай ажабайдалда ба ажал хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулдаг байһанайтнай түлөө мүнөөдэр Танда үнэн зүрхэнһөө баяр баясхалан хүргэхэ хүсэлэнтэйб.

Бүхы ажабайдалаараа, тэмсэлээрээ болон ажалаараа, хүндэтэ Леонид Ильич, өөрынгөө нэрые манай арадуудэй түүхэдэ, манай ажалшадай сэдьхэл зүрхэндэ хэтын хэтэдэ бэшүүлбэт. Алдарта Совет Армиин генерал ябахадаа Чехословакиие фашис эзэмдэлгэһээ сүлөөлгын тэмсэлдэ хабаадаһыетнай тэдэнэр хододоо гүнзэгы баяр баясхалантайгаар һанажа байхал. Манай амжалтануу[...] Та хододоо үнэн зүрхөөр[...] баясадаг, манай бэрхэшээ[...]нүүдые сэдьхэлээ зобон [...] хардаг байгаат. Танай Че[...]хословаки ерэлгэ бүхэн [...]най арадай ажабайдал[...] һайндэр болодог. КПЧ-гай XVI съездын хүдэлмэрид[...] Танай хабаадаһые манай арад үндэрөөр сэгнэнэ; Танай хэлэһэн үгэнүүд бидэ бү[...]гэдэндэ, намда өөртэмни [...]додоо эгээн үнэн сэхэ нү[...]рэй, сэдьхэлэй сэсэн мэргэн үгэ боложо үлэдэг.

Хүндэтэ нүхэр Брежнев! Чехословакиин дээдэ шаг[...]налнуудые Танда барюулха[...]даа, үшөө дахин бэеын элү[...]рые, Советскэ Союзай, тэр[...]нэй арадуудай жаргалта бай[...]далай, социализмын, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрам[...]лай аша туһада олон жэ[...]нүүдтэ үрэ түгэс ажал ябуул[...]гые үнэн зүрхэнһөө хүсэнэб.

Удаань нүхэр Л. И. Брежнев үгэ хэлэбэ.

Нүхэр Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ үгэ

Хүндэтэ нүхэд!

Ханинар!

Минии сэдьхэлээ хүдэлһые Таанад ойлгоно бэзэт. Ойн баяр гээшэ ганса өөрынгөө үмэнэ, өөрынгөө арад зоной үмэнэ бэшэ, харин нэгэн һанал бодолтой ханинарайнгаа үмэнэ тоосоон гээшэ ааб даа. Энэ ушарта гаталһан замаа үшөө дахин шалгаһандал бологдоно.

Нүхэд Живковтэ, Кадарта, Хонеккерто, Цеденбалда, Чаушескудэ, Гусагта эндэ, Москва ерэһэндэнь үнэн зүрхэнһөө баяртайб. Үндэр шагналнуудай, нам тухай болон минии ажал хүдэлмэри тухай эндэ мэнэ һаяхан хэлэгдэһэн дулаан үгэнүүдэйтнай түлөө таанадта, нүхэдни, баяр баясхалан хүргэнэб.

Өөр тухайгаа хэлэхэнь хүндэ юрэнхыдөө хүшэршье, аягүйшье байдаг. Тиимэ һэн тула абаһаар иигэжэ хэлэхэм: минии ажал хүдэлмэри болбол ленинскэ партиин асари ехэ ажал ябуулгын багахан лэ хуби гээшэ. Ленинскэ партитай ажабайдалайни таби гаран жэл таһаршагүй холбоотой.

Манай орондо, манай арадта үсөөн бэшэ хатуу шанга бэрхэшээлнүүд тушаалдаа һэн. Хүшэр хүндэ, голхоролтой, урагшагүйшье ушарнуудые мэдэдэг һэмди, зүгөөр баярта хэрэгүүд олон бэлэй. Тээд зохёохы ажалай, шэнэ байдал зохёолгын баяр бидэндэ, коммунистнуудта, эгээ ехэ баярнай болодог гээшэ ааб даа.

Бидэ социалис оронуудай дэлхэйн нэгэдэлэй бүридүүлгэдэ болон хүгжэлтэдэ хабаадаха жаргалтай байгаабди. Социалис оронуудтахи ангиин талаар манай нүхэдтэй дүшөөд шахуу жэлдэ сугтаа ажалланабди. Сугтаа, бэе бэеэ дэмжэн юрэнхы бэшэ, орёо эрхэ байдалда — бодото үнэн зүб, бодото аха дүүгэй харилсаануудые арадуудайнгаа хоорондо байгуулнабди. Энэ хадаа хүн түрэлтэнэй түүхэдэ ажал ябуулгын эгээ һайн һайхан шэглэлнүүдэй нэгэн гээд хэлэхэдэ, ехэдүүлһэн юумэн байхагүй.

Манай политическэ болон сэдьхэл бодолой бүхы эрмэлзэлгэнүүд амгалан тайбан байдалай хэрэгтэ зорюулагданхай. Тэдэмнай бидэндэ — хододоо түрүүшын зэргэдэ байдаг. Бидэ өөһэдтөө, дэбжэлтэ тээшэ харгы замаа бэдэржэ байһан арадуудта, бүхы хүн түрэлтэндэ эб найрамдал хүсэнэбди. Эб найрамдалай хэрэгэй илахын тула ганса өөрынгөө аша туһын түлөө тэмсэхэ бэшэ, харин бусадай аша туһые хүндэлхэ ёһотой гэжэ гүрэн түрын ажал ябуулагшад ойлгохо ёһотой.

Эб найрамдал болон үнэн сэхэ харилсаанууд гээшэ хоорондоо таһаршагүй ойлгосонууд мүн. Эб найрамдал тухай бодото оролдолго национальна аша туһаяа хараха, дэлхэй дээрэхи зонхилогшо болохо һэдэлгэнүүдтэй эбсэшэгүй.

Мүнөөдэрһөө саашадаа[...] хаража шадаха гээшэ пол[...]тикада минии лэ аша туһа[...] бэшэ, харин заатагүй хэр[...] мүн. Эб найрамдалай гэр[...] туяа дайнай хара һүүдэр[...] сараха байһандань этиг[...]хэйб. Ерэхэ жэлнүүд эб на[...]рамдалта болохо аргатайш[...] ёһотойшье. Тэдэ жэлнүү[...] манай зорилгонуудай [...] зондо дуратай шэглэл[...] манай хани барисаанай агу[...] ехэ хүсые бүри элеэр то[...]руулха.

Өөр тухайгаа хэлэхэ бол[...]һаа, социалис оронуудай[...]ни барисаанай хүгжэлт[...] түлөө, Ленинэй хэтэдээ [...]хэ хэрэгэй шэнэ амжал[...]нуудай түлөө саашадаа[...]би хүсэ шадалаа гамнахагү[...] гэжэ найдуулха хүсэлэнт[...]

Иимэл даа, хүндэтэ нүх[...] мүнөөдэр минии баяр[...] үдэр таанадта хэлэхэ һан[...]жа, мэдэрэлнүүдни.

* * *

Баяр ёһололдо хабаа[...]шад нүхэр Л. И. Брежне[...]вые үндэр шагналнууд[...] болон түрэһөөр далан та[...] наһатай болоһоорнь [...] зүрхэнһөө амаршалба. Т[...]дэнэр Леонид Ильичтэ со[...]циалис нэгэдэлэй оронууд[...] хоорондохи холбоое, улас[...] хоорондын коммунис бол[...] хүдэлмэришэдэй хүдэлөөн[...] нэгэдэлые бэхижүүлхэ т[...]лаар ажал ябуулгадань, [...]хы хүн түрэлтэнэй эб на[...]рамдалай ба жаргалай түл[...] тэмсэлдэнь шэнэ амжал[...]нуудые хүсэбэ.

(ТАСС).

һАЙНДЭРТЭ ХАБААДАХАЯА МОСКВА ЕРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй түрэһөөр 75 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Я. Кадар, Монголой Арадай-революционно партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал, Чехословакиин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Чехословакиин Социалис Республикын Президент Г. Гусак декабриин 17-до Москва ерэбэ.

Нүхэд А. П. Кириленко, А. Я. Пельше, Д. Ф. Устинов, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев гэгшэд айлшадаа угтаһан байна.

СССР-тэ байдаг элшэн сайдууд: ВНР-һээ — М. Сюреш, МНР-һээ — Д. Готов, ЧССР-һээ — Ч. Ловетинский угтагшадай дунда байлсаа.

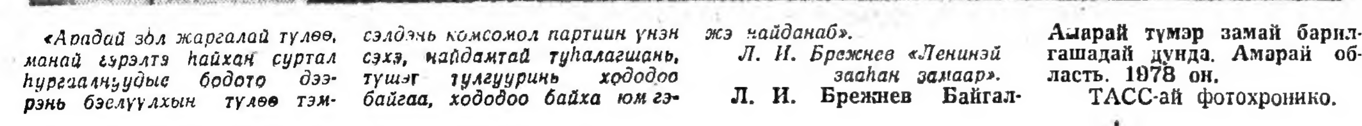
* * *

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй түрэһөөр 75 жэлэй ойтой дашарамдуулан, КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй уряалаар Болгариин Коммунис партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Болгариин Арадай Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живков, Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Генеральна секретарь, Германиин Демократическа Республикын Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Э. Хонеккер, Румыниин Коммунис партиин Генеральна секретарь, Румыниин Социалис Республикын Президент Н. Чаушеску декабриин 18-да Москва ерэбэ.

Нүхэд М. С. Горбачев, А. А. Громыко, К. У. Черненко, И. В. Капитонов, В. И. Долгих, К. В. Русаков айлшадаа угтаһан байна.

СССР-тэ байдаг элшэн сайдууд: НРБ-һээ — Д. Жулев, ГДР-һээ — Э. Винкельман, СРР-һээ — Т. Дудаш угтагшадай дунда байлсаа.

(ТАСС).

«Арадай зол жаргалай түлөө, манай гэрэлтэ һайхан суртал һургаалнуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэнь комсомол партиин үнэн сэхэ, найдамтай туһалагшань, түшэг тулгууринь хододоо байгаа, хододоо байха юм гэжэ найданаб».

Л. И. Брежнев «Ленинэй заахан замаар».

Л. И. Брежнев Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай дунда. Амарай область. 1978 он.

ТАСС-ай фотохронико.

5. ҮЙЛЭДБЭРИИНЬ ХҮСЫЕ ҮРГЭДХЭХЭ

БАМ

Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин дэргэдэ эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудые заабол шэнээр байгуулха хэрэгтэй. Ушарынь хадаа эдеэ хоолдо ородог продуктнуудай диилэнхи хубинь үни удаан хадагалхын аргагүй, холо зайда зөөхэдэ шэмэ шанараа алдадаг, түргэн гутадаг байна ха юм. Жэшээлбэл, мяхаар хэгдэһэн продуктнууд — шанагдаһан колбаса, сосиска, сарделька, котледүүд бүйлуулагдажа гаргагдаһанай удаа хоёр лэ хоногой туршада худалдагдаха ёһотой. Мүн һүөөр хэгдэһэн сагаан эдеэ баһал үни хадагалхын, холо зөөхын аргагүй, түргэн гутажа, шанараа алдадаг байна гээшэ. Мүнөө абажа харахада, БАМ-ай хүн зониие хэнгаха эдеэ хоолой ерээдүйн бааза промышленна талаараа хүгжэнги республикын районуудһаа нилээд холо оршодог байна. Тиимэһээ Буряад ороной хойто зүгэй районуудта үйлэдбэрилэгдэһэн хүдөө ажахын продуктнуудые эдэ районуудта асаржа бүйлуулхын аргагүй гээшэ.

Баргажанай голдо хүдэлгэгдэдэг хэдэн һүнэй заводууд халаан соо бүхыдөө 12 тонно сагаан эдеэ бүйлуулжа гаргаха хүсэтэй юм. Эдэ предприятинуудта һүөөр хэгдэһэн сагаан эдеэн — гол түлэб, сыр, тоһон үйлэдбэрилэгдэжэ гаргагдадаг. Сагаан эдеэ гаргадаг технологинь эндэ тон юрын гэжэ тэмдэглэлтэй. Баргажанай-Адагтахи мяханай комбинат халаан соо 10 тонно мяха болбосоруулха хүсэтэй.

Баргажанай, Дээдэ Ангарай, Муяын голдо хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхөөр зохёогдоһон программын бэелүүлэгдэжэ захалхада эдеэ хоолой продуктнууд бүри ехээр үйлэдбэрилэгдэжэ захалха. Тиимэһээ республикын хойто зүгэй районуудай эдеэ хоолой промышленностиин, юрын түхеэрэлгэтэй, хүсөөр бага предприятинууд саашадаа үйлэдбэрилэгдэһэн хүдөө ажахын продуктнуудые бүхыдэнь болбосоруулжа, элдэб зүйлэй эдеэ хоол гаргажа шадахагүй байна. Энэл ушарһаа Баргажанай, Хурамхаанай, Хойто-Байгалай, Баунтын районуудта бүтээсэ ехэтэй түхеэрэлгээр хангагдаһан эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудые шэнээр барижа, бии байһыень томодхожо, һэльбэн шэнэлхэ асуудал мүнөөнһөө табигдажа байнхай.

Баргажанай голдохи ажахынуудые мэргэжүүлхэ талаар уридшалан хараалагдажа зохёогдоһон схемынгээ ёһоор һү үйлэдбэрилхэ һалбари гол түлэб Баргажанай райондо үргэдхэгдэхэ байна гээшэ. Олон жэлэй саада тээ баригдаһан һүнэй багахан заводууд сыр, тоһо гаргахын хажуугаар ээдэһэн сагаан эдеэ оройдоошье үйлэдбэрилдэггүй байгаа. һаяхан Баянголдо сырэй завод шэнээр баригдажа ашаглалгада тушаагдаа һэн. Энэ предприятиие үргэдхэжэ, түхеэрэлгэнүүдыень шэнэдхэн һэльбэбэл, олон зүйлэй сагаан эдеэ ехээр гаргаха аргатай болохо юм. Иигэжэ дам саашадаа Хойто-Байгалай территориально - үйлэдбэриин комплексын хүн зониие эндэ үйлэдбэрилэгдэһэн сагаан эдеэгээр гүйсэд хангажа болохоор байна.

Ойрын жэлнүүдтэ, тодорхойлбол, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хараалагдаһан түсэбэй ёһоор Баргажанай голдо оршодог ажахынуудай үйлэдбэрилһэн мяхан гол түлэб Баргажанай-Адагай мяханай комбинадта бүйлуулагдаха юм. Хожомоо уһалагдадаг газарай улам үргэдхэгдэжэ, тэжээл үйлэдбэрилгын саашадаа бүри томодхогдоходо гэхэ гү, али илангаяа Хурамхаанай райондо мяхалиг үүлтэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрилхэ һалбариин хүгжөөгдэхэдэ мяхан горитойгоор үйлэдбэрилэгдэдэг болохоор хараалагдана. Тиихэдэнь Баргажанай-Адагай мяханай комбинат асарагдаһан бүхы мяхыень болбосоруулжа шадахагүй байна. Ушарынь хадаа тус предприятиие үргэдхэхэ арга боломжо эндэ үгы юм. Дурсагдагша мяханай комбинат 1963 ондо загаһанай комбинадай дэргэдэ баригдаһан. Ариг сэбэрые сахиха дүримэй ёһоор мяха болбосоруулдаг предприяти загаһанай комбинадтай зэргэлэн байха ёһогүй. Энээнһээ гадна эндэхи мяханай комбинат хүсэд хүрэхөөр хамһабариин байрагүй, тэрэниие шэнээр бариха газар, участогшье байхагүй.

Хоёрдохёор, хүдөө ажахын үйлэдбэриие томодхожо мэргэжүүлхээр зохёогдоһон схемын ёһоор, гол түлэб Бодоной, Хурамхаанай совхозууд малаа мяханай энэ комбинадта тушааха болоно. Теэд дурсагдагша ажахынууд Баргажанай-Адагай мяханай комбинадһаа нилээд холо оршодог гээшэ. Энээнһээ гадна урдынхидаал адли бүхы малаа энэ комбинадта асарбал, бэлэн болоһон эдеэ хоолоо дахяад гэдэргэнь зөөхэ ушартай болохо. Юуб гэхэдэ, мяхаар хэгдэһэн эдеэ хоолойнь зүйлнүүдэй ехэнхи хубинь Хойто-Байгалай ТПК-гай хүн зондо абаашагдаха байна гээшэ. Иигээд ерэхэдээ Баргажанай-Адагай мяханай комбинадай түхеэрэлгэ болон байрын үнэ сэнгэй бага байһаниие, мүн Баргажанай голдо оршодог ажахынуудай саашадаа мяха ехээр үйлэдбэрилхэ аргатай болохыень хараада абажа, Хурамхаан һууринда мяханай комбинат шэнээр барибал таарамжатай. Тодорхойлон хэлэбэл, шэнээр баригдаһан предприяти үүсэлэгдэхэ мал тушаадаг ажахынуудтаа дүтэ болохоһоо гадна мяхаар олон зүйлэй эдеэ хоол гаргаха аргатай болохо юм. Мүн эндэ тус комбинадай үйлэдбэриинь хүсые үргэдхэхэдэ зохид байха.

Буряад ороной хойто зүгтэ эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудые, складуудые комплекснээр байгуулхадаа БАМ-ай Забайкальска участогай хүн зониие түргэн гутадаг, холо зөөхын аргагүй продуктнуудаар гүйсэд хангадаг болохо юм. Тобшолбол, юрэнхы дээрээ хүдөө ажахын гол һалбаринуудай хүгжөөгдэхэдэ, эдеэ хоолой шухала продуктнууд БАМ шадархи газар, нютагуудта үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин, мүн СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин отделениин научна подразделенинүүд Байгал-Амарай түмэр замай магистралиин дэргэдэ элдэб шэнжэлгэнүүдые хэнэ. Тиихэдээ хүдөө ажахын продуктнуудые БАМ-һаа холо бэшэ үйлэдбэрилхэ арга боломжонуудые элируулнэ гээшэ. Мүнөө эрдэмтэд БАМ-ай зонодо, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ, тэжээлэй зарим ургамалнуудые, овощ ургуулха, Баргажанай голдо хүдөө ажахын үйлэдбэриие хурдан түргэнөөр томодхон хүгжөөхэ заабаринуудые бэлдэһэн байха юм. Эдэ бүхы заабаринуудынь һайшаан сэгнэгдээд, элдэб хэмжээнүүд хараалагдажа байнхай. Гэбэшье мүнөө дээрээ эрдэмтэдэй бэлдэһэн эдэ заабаринуудай үндэһөөр хэгдэжэ байһан ажалынь тон бага гэжэ тэмдэглэлтэй.

Баргажанай голдо хүд[...] ажахые хүгжөөхэ үргэн [...] программые бэелүүлхэ гээш[...] хүшэрхэн. Илангаяа ганса м[...]най республикада дабагдах[...] бэшэ юм. Тиимэһээ энэ про[...]раммые БАМ барижа байһ[...] министерствэнүүдэй, захирга[...]нуудай, албан зургаануудай Хойто-Байгалай территориал[...]но-үйлэдбэриин комплекс ба[...]гуулжа, байгаалиинь дунда[...]шагүй баялигые ашаглагшад[...] хамтын хүсөөр, мүнгэ зөөрө[...] бэелүүлжэ болохоор гээшэ.

Эндэ шиидхэгдэхээр бол[...]һон үшөө нэгэ асуудал б[...] Хүдөө ажахын үйлэдбэри[...] хурдан түргэнөөр хүгжөө[...] программа бэелүүлэгдэж[...] БАМ-ай барилгашадта шу[...]ла хэрэгтэй эдеэ хоолой п[...]дуктнууд абтадаг болобо [...]лэйбди. Теэд Хойто-Байгал[...] ТПК-гай хүн зондо бүйлуул[...]дажа бэлэн болоһон эдеэ хо[...]лойнгоо зүйлнүүдые яаж[...] абаашахаар гээшэб? Мүн[...] ганса зам — Байгал дал[...]гаар хүргэжэ болохобди. [...] бэшье энэ замаар диилэн[...] продуктнуудай шанарыень д[...] шопуулангүй, түргэн абааш[...]хын аргагүй. Теэд эндэ үшө[...] нэгэ харгы бии. Тодорхо[...] бол, Тазыһаа Уоян хүрэтэр б[...]ригдаһан автомашинануудай харгы. Энэ харгы БАМ-ай б[...]ригдажа захалхада татагдаһ[...] юм. Гэбэшье хэдэн арбаад [...]лометртэ шулуу шорой ад[...]жа, тоогүй олон гол, гор[...] дээгүүр хүүргэнүүдые бари[...] бүхыдөө 10 миллионһоо д[...]шэ түхэриг мүнгэ зөөри г[...]гашалагдаһан аад, тэрэ х[...]гын барилга хүсэд дүүргэгд[...]гүй орхигдошоо бэлэй. Мүн[...] энэ харгын барилгые үрг[...] жэлүүлжэ, ашаглалгада туш[...] хада, урдынхиһаа бүри [...] мүнгэ зөөри гаргашалагд[...] гэжэ мэргэжэлтэд тодорх[...]лонхой юм. Тиимэшье һа[...] Тазыһаа Уоян хүрэтэр татаг[...]һан харгы заатагүй хэрэгт[...]

Иигээд ерэхэдээ Барга[...]най голые БАМ-ай бари[...] зонодо заабол оруулха[...]рэгтэй. Тиигэбэл түргэн б[...]зорто эндэхи хүдөө ажа[...] үйлэдбэриие хүгжөөжэ, Х[...]то-Байгалай ТПК-гай хүн [...]ниие эдеэ хоолой шу[...] продуктаар хангадаг бол[...] байнабди.

А. ДЕРИГПАЗОВ, экономикын эрдэм[...] кандид[...]

ЛЕОНИД ИЛЬИЧ БРЕЖНЕВЭЙ 75 НАҺАНАЙ ОЙ

АРАДАЙ ҮНЭН СЭХЭ ХҮБҮҮН

Мүнөөдэр — КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ, мүнөө үеын партийна ба гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, эб найрамдалай түлөө дүлэтэ тэмсэлшэ Леонид Ильич Брежневэй түрэһэн үдэр. Гайхамшагта ойн баярай урда тээ, энэшье үдэр совет хүнүүд, мүн бүхы дэлхэйн ажалшад Леонид Ильичэй намтараар, бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэдэсээ, ами наһаяа арадтаа, партидаа, агуухэ Ленинэй захиһан коммунизм байгуулгын хэрэгтэ, хүсэн түгэс социалис Эхэ орондоо сүм зорюулһан хүнэй ажабайдалаар, ажал ябуулгаар илангаяа һонирхожо байна.

«Планета» хэблэлэй гаргаһан «Леонид Ильич Брежнев. Ажабайдалай ба ажал ябуулгын хуудаһанууд» гэһэн фотодокументнүүдэй альбом Леонид Ильич Брежневэй ажабайдалай, ажал ябуулгын олохон хуудаһанууд тухай һонирхолтойгоор, тобоймо хурсаар хөөрэнэ.

Л. И. Брежневэй «Бага газар» гэһэн номоор Краснодар хотодо үнгэргэгдэһэн конференцидэ хабаадагшад — Бага газарай тулалдаанай ветеранууд (зүүн гарһаа): С. Т. Григорьев — 255-дахи далайн ...отын тусхай 142-дохи батальоной командир; Е. И. Осипенко — 107-дохи тусхай стрелково бригадын медицинын албанай старшина; Н. И. Булешичев — Ц. Куниковой командалһан автоматчигуудай ротын старшина; П. Х. Соломатин — 107-дохи бригадын автоматчигуудай ротын сэрэгшэ; Ф. Олифиренко — 83-дахи далайн стрелково бригадын тагнуулшадай ротын старшина. 1978 оной апрель.

«...Илалтада хүрэхэ гэһэн миниишье хүсэл эрмэлзэл бэелээ һэн. Энэмнай үхэлэй аюулһаа айнгүй, газар дайдаяа сахин хамгаалхаһаа гадна, дайнай хүшэр хүндэ харгы замуудаар Илалтын түгые нэрэтэй солотойгоор үндэр дээрэ үргэжэ ябаһан олон миллион совет солдадуудай хүсэл эрмэлзэл байгаа...»

Л. И. Брежнев «Бага газар».

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: генерал-майор Л. И. Брежнев Москвада болоһон Илалтын парадта хабаадагшадай дунда. 1945 оной июниин 24.

ТАСС-ай фотохронико.

Л. И. БРЕЖНЕВ ДНЕПРОПЕТРОВСКО ОБЛАСТИИН НОВОМОСКОВСКО РАЙОНОЙ В. П. ЧКАЛОВАЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ ГҮРЭНЭЙ ШАГНАЛНУУДЫЕ БАРЮУЛЖА БАЙНА.

ТАСС-ай фотохронико.

«...Хүнүүд үдэр, һүнине илгангүй хүдэлмэрилдэг байһан юм. Тэрэ үеые бүхы дээрэнь абабал, эли тодоор, урматай баясхалантайгаар намда һанагдадаг. Кривой Рогой түрүүшын рудагай Запорожьдо ерэхэдэнь, ехэ баяртайгаар угтаа һэмди. Домнын хатаагдахаяа зогсоогдоходонь, баһал хүхилгэн болоһон байгаа. ТЭЦ-эй агрегат туршагдажа эхилбэ. Шихтэтэй түрүүшын түмэр томо хайрсагууд ташуу хүүргэ дээгүүр түлхигдэн дамжуулагдажа, онсо удха шанартай барилгада хабаадагша бүхэндэ баяр омогорхол үүсэхэһэн байха».

Л. И. БРЕЖНЕВ
«Һэргэн хүгжэлтэ».

Партиин Запорожско обкомой нэгэдэхи секретарь Л. И. Брежнев В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Днепрогэсые һэргээн бодхоолгын участогуудай нэгэндэ. 1946 он.

ТАСС-ай фотохронико.

Л. И. Брежнев нютагайхидтаяа, Днепродзержинск хотын ажалай ветерануудтай уулзажа байна. 1979 оной сентябрь.

Энхэ тайбан байдалай түлөө эгэршэгүй тэмсэлшэ

Дэлхэйн бүхы оронуудай түрүү үзэл бодолтой олониитэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй 75 наһанай ойе үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Коммунизм байгуулжа байгша совет арадай гайхамшаг туйлалтанууд агуухэ Ленинэй хэрэгые үнэн сэхээр үргэлжэлүүлэгшэ Л. И. Брежневэй нэрэ алдартайнь, ажал ябуулгатайнь нэбтэ холбоотой гэжэ элдэб гүрэнүүдэй хэблэл, политическэ болон олониитын ажал ябуулагшад мэдүүлнэ. Империалис хархис хүсэнүүдэй дайн сэрэг жүрөөдэдэг аюултай ябуулгада, ээрхэг түримхэй һанаашалганууд ба харата аашануудта эсэргүүсэн тэмсэгшэ Советскэ Союзай асари ехэ тэмсэлдэ, эб найрамдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө, национальна ба социальна сүлөөлэлгын түлөө тэмсэлдэ Л. И. Брежневэй дүүргэдэг агуухэ, бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн үүргэ тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Л. И. Брежневэй түрэһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэнүүд дэлхэйн олохон оронуудта баярай оршон байдалда нээгдээ. Тэндэ табигдаһан фотодокументнүүд совет арадай зол жаргалай түлөө, дэлхэйн бүхы хүнүүдэй эрхэ сүлөөгэй, ерээдүйн һайн һайхан байдалай түлөө тэмсэлдэ бүхы наһаяа зорюулһан, Совет гүрэнэй хүтэлбэрилэгшын түгэлдэр ажал ябуулга тухай хөөрэнэ.

МНРП-гай ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Д. Моломжамц Улаан-Баатартахи В. И. Ленинэй музейдэ выставкын нээлгэн дээрэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ: Монгол коммунистнууд, МНР-й бүхы ажалшад КПСС-эй ба Совет гүрэнэй шалгармал хүтэлбэрилэгшэ, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй элитэ ехэ ажал ябуулагша, арадуудай хоорондын амгалан тайбан байдалай ба хани барисаанай түлөө сусаршагүй тэмсэлшэ, монгол арадай эрхим, үнэн хани Л. И. Брежневэй түрэһөөр 75 жэлэй ойе, Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад аха дүү оронуудай арадуудтай хамта, бүхы түрүү хүн түрэлтэнтэй хамта баяртайгаар тэмдэглэжэ байна гэбэ.

Оронойнь арадуудай олон хэлэн дээрэ Индидэ хэблэгдэн гараһан, Л. И. Брежневэй зохёолнуудай оруулагдаһан экспозициине Бомбейдэ нээхэ зуураа, энэдхэг-совет соёлой бүлгэмэй президент К. П. Менон иигэжэ мэдүүлээ:

Энэдхэг арад Леонид Ильич Брежневые ехээр хүндэлдэг юм. Совет хүтэлбэрилэгшые манай ороной эрхим хани, Индидэ хабаатай бүхы асуудалнуудта ходоодоо халуун анхаралтайгаар хандадаг хүн гэжэ мэдэдэгбди.

ЛУАНДА. Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай хэрэгтэ, шахардуу байдалые һуларуулгын политикада Л. И. Брежневэй оруулдаг хубита угаа ехэ, — гэжэ Урда-Африкын национальна конгрессэй (АНК) президент Оливер Тамбо мэдүүлбэ.

Совет гүрэнэй толгойлогшо дэлхэйн амгалан тайбан, аюулгүй байдал аршалан хамгаалха гэжэ совет арадай шиидэнхэй байһыень элирхэйлэн, үндэр дээдэ үүргэеэ эгэршэгүй батаар, нэрэтэй солотойгоор, сэхэ шууд бэелүүлнэ гэжэ тэмдэглэбэ.

Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин нютагай хүтэлбэриин гэшүүн, Сириин-совет хани барисаанай бүлгэмэй президент Вахиб Таннус Дамаскда нээгдэһэн выставкые харахаяа ерэгшэдтэ хандан, иигэжэ тусхайлан тэмдэглээ: Л. И. Брежневэй нэрэ алдар совет хүнүүдһээ гадна, мүн бүхы хүн түрэлтэндэ хүндэтэй юм. Энэнь сүлөөтэ байдалай, социальна дэбжэлтын түлөө арадуудай тэмсэлдэ Советскэ Союзай үзүүлһэн, үзүүлжэ үргэлжэлһөөр байһан сэгнэшэгүй ехэ дэмжэлгын үрэ болоно.

ЛЕНИНЭЙ ПАРТИИН ГАЙХАМШАГ ДҮЙ ДҮРШЭЛ

УЛААН-БААТАР. МНР-эй гүрэнэй хэблэл КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. И. Брежневэй «Дурдалганууд» гэһэн номые монгол хэлэн дээрэ барлан гаргаба.

Нүхэр Л. И. Брежневэй шэнэ зохёолые бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоһон «Бага газар», «Һэргэн хүгжэлгэ», «Шэнэ газар» гэһэн номуудай оролсоһон нэгэдхэмэл түүхэ домогой тон шухала хубинь болоно гээд тоолонобди гэжэ хэблэлэй ахамад редактор Т. Содномдорж мэдүүлбэ. Ажаллажа эхилһэн түрүүшынгээ жэлнүүдтэ авторай уулзаһан түрүү хүдэлмэришэд тухай коммунист-ленинецэй урма зориг бадаруулма, удха түгэс хөөрөөнтэй шэнэ ном доторнь дахин ушарнабди. Тиихэтэй хамта большевигүүдэй партиин үнэн хүбүүнэй, КПСС-эй политическэ, үзэл сурталай ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин баян дүй дүршэлынь «Дурдалганууд» дотор гүн гүнзэгыгөөр найруулагдан харуулагданхай.

Леонид Ильичые бүхы дэлхэйн хүнүүдэй амгалан тайбан байдалай, зол жаргалай түлөө сусаршагүй, залан шууд тэмсэлшэ гэжэ бидэ бүгэдөөрэн мэдэнэбди.

Л. И. Брежневэй һаяхан албанай хэрэгээр ФРГ ошожо, Баруун Германиин хүтэлбэрилэгшэдтэй хэһэн хөөрэлдөөнүүд КПСС-эй ба Совет гүрэнэй гадаадын политикын залан сэхэ байһые элирхэйлэн харуулаа. КПСС-эй XXVI съездын баталан абаһан, наяад онуудта бэелүүлэгдэхэ амгалан байдалай программын шухала алхам болоно. «Дурдалганууд» гэһэн номынь яахадаа угаа ехэ удха шанартайб гэхэдэ, ядерна шэнэ дайнай аюулһаа бүхы дэлхэйе абархын түлөө хамаг үнэн сэхэ хүнүүдэй тэмсэл шангадхахые, арадуудай үгээ ойлголсолго ба этигэлсэлгэ бэхижүүлхэ зам залан шууд бэдэрхые уряална.

Партиин үзэл сурталай хүдэлмэриин, ажалшадые марксистско-ленинскэ, патриотическа ба интернациональна ёһоор хүмүүжүүлгын асуудалнуудта «Дурдалганууд» дотор ехэ анхарал хандуулагдана. Нүхэр Л. И. Брежневэй бодомжонууд, зүбшэлнүүд, һанамжанууд мүнөө совет арадай үмэнэ, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай арадуудай үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые шиидхэлгэдэнь үзэл сурталай бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ туһа хүргэхэ байха.

«Дурдалганууд» монгол уншагшадай зүгһөө ехэ баяртайгаар һонирхогдон угтагдахань лабтай. Энэ ном бидэниие алас саашанхи, эли тодо хараа бодолоор зэбсэглэнэ, хүдэлмэришэн ангиин түүхэтэ үүргэдэ хэлбэришэгүй үнэн байлгаар нэбтэрэнхэй гэжэ Т. Содномдорж түгэсхэл дотороо тусхайлан тэмдэглэнэ.

АМГАЛАН БАЙДАЛ — МАНАЙ УГ ЗОРИЛГО

ЛОНДОН. «Л. И. Брежнев. Ажабайдалай хуудаһанууд» гэһэн ном англи хэлэн дээрэ «Пергамон пресс» гэдэг хэблэлээр барлагдан гараа.

Леонид Ильич Брежнев «Британиин уншагшадта» гэһэн оршол дотор иигэжэ бэшэнэ:

«Кабинедүүд соогуур дэлхэйн политикын шиидхэгдэдэг байһан саг үнгэрэнхэй. Замби түби дээрэ зэргэлэн ажаһуудаг арадууд дэлхэйн бүмбэрсэгэй ерээдүйн байдалай түлөө харюусалгые дааха хүсэлэнтэй байна. Иимэ оршон байдалда бэе бэеэ мэдэхэ, бүхы юумые үнэн зүбөөр, бодото баримтануудые үндэһэ болгон сэгнэжэ шадаха гээшэ онсо удха шанартай болонхой.

Энэ ном дотор минии ажал ябадал тухай хэлэгдэнэ. Тиигэбэшье, минии намтар — совет арадай ажабайдалай бишыхан хуби болохо байһан туладань, энэ ном Совет ороной бодото байдалые зүбөөр ойлгоходонь, совет хүнүүдэй һанал бодолнууд, хүсэл эрмэлзэлнүүдые бүри һайнаар мэдэхэ ябадалдань Британиин уншагшадта туһалха байха гээд найданаб.

Урданай түүхын, мүн мүнөөнэй социальна байгуулалтын хоорондоо илгаануудтай байбашье, харилсаа холбооной олон заншалнууд манай оронуудые үнинһөө хойшо холбодог. Тэдэ ёһо заншалнуудай хүгжэлтэтэйнь Шекспирэй, Ньютоной, Диккенсын, Фарадейн, Резерфордын, Ломоносовой, Толстойн, Чеховэй, Менделеевэй, Павловай, соёлой бусад гайхамшаг ажал ябуулагшадай нэрэ солонууд холбоотой. Мүнөөшье совет болон британ арадууд хүн түрэлтэнэй оюун бэлигэй баялигта өөһэдынгөө оруулһан хубитые хүндэлдэг, һонирходог байһаараа шалгарна...».

(ТАСС).

Хилын саанаһаа ТАСС АПН

ЯДЕРНА ҺАНДАРАЛ ЗАЙСУУЛХА

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой генеральна секретарь К. Вальдхайм католическа церквиин ба Папын ватикан гүрэнэй толгойлогшо Иоанн II Павелай гуйлтын ёһоор, молекулярна биологиин профессор Северо Очоа түрүүтэй Папска наукануудай академиин бүлэг түлөөлэгшэдтэй уулзаа.

Эдэ эрдэмтэд академиин шэнжэлгэнүүдэй үрэ дүнгүүдэй найруулагдаһан, «Ядерна зэбсэг хэрэглэлгын хойшолонгууд тухай декларациие» ООН-ой генеральна секретарьта дамжуулба. Декларации дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор, ядерна зэбсэг хэрэглэлгын хойшолонгууд айхабтар ехэ аюул хосоролтой байха болоно. Бүхы түхэлэй ядерна дайнай саран зайсуулагдаа һаа, хүн түрэлтэн амиды үлэхэ байна.

ООН-ой генеральна секретарь харюугай үгэ хэлэхэдээ, ядерна һандарал хосоролые зайсуулха гээшэ мүнөө сагай хамагай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гэбэ.

ВАШИНГТОН. Хүн түрэлтэндэ ядерна дайнай ушаруулха хойшолонгуудые шэнжэлһэн үрэ дүнгүүд тухай хөөрэһэн, Папска наукануудай академиин эрдэмтэдэй бүлэг түлөөлэгшэдтэй президент Рейган уулзаба. Энэ бүлэгэй гэшүүд шэнжэлгын дүнгүүд тухай хэлэгдэһэн, «Ядерна зэбсэг хэрэглэлгын хойшолонгууд тухай декларациие» Р. Рейгандэ дамжуулһан байна.

Сагаан байшанда болоһон уулзалгын һүүлээр, бүлэг түлөөлэгшэдэй хүтэлбэрилэгшэ журналистнуудта иигэжэ мэдүүлбэ: Эрдэмтэдэй һанамжые президент шагнаа, теэд «тодорхой ябуулгануудые хэхэб гэжэ найдуулаагүй», ядерна дайнда хэнэйшье илахагүй байһые мэдэрхэеэ Рейган арсаба гэжэ бүлэгэй хүтэлбэрилэгшэд тэмдэглэнэ.

ВЫСТАВКЫН ЕХЭ АМЖАЛТА

ТОКИО. Ниислэл хотын «Сейбу Бидзюцукан» гэдэг выставкэнүүдэй зал дотор нээгдэһэн, «Евразиин нүүдэл арадууд» гэһэн совет археологиин-этнографическа выставкэ ехэ амжалтатайгаар үнгэржэ байна. Энээниие СССР-эй Наукануудай академи эмхидхээ. Манай ороной урдын нүүдэл арадуудай түүхэ ба соёл тухай хөөрэһэн материалнууд экспозицидань табигданхай. Энэ выставкэ Советскэ Союзай арадуудай соёлой ёһо заншалнууд тухай шухаг баялигуудтай танилсаха арга олгоно, — гэжэ «Токио Симбун» газетэ бэшэнэ.

ХААНА, ЮУН БОЛОНОБ?

РЕСПУБЛИКЫН СУГЛААНАЙ ШИИДХЭБЭРИ

ЛИССАБОН. Ороной засаг эзэмдэһэн хархис хунтада эсэргүүсэн бодогшо сальвадор арадай тэмсэлтэй һаналаа нэгэдэн дэмжэхэ гэһэн шиидхэбэри Республикын суглаан — Португалиин парламент баталан абаба. Сальвадорто хүнэй эрхэнүүдэй бүдүүлигээр эбдэгдэн хаһагдажа байһаниинь документ дотор эрид буруушаагдана.

КУБАДА ЭСЭРГҮҮ ХОРОТО ЯБУУЛГА

ГАВАНА. Холбоото Штадууд Кубада эсэргүү соносхогдоогүй дай хэжэ байна. Һүйдхэлэй ябуулга, бусад хорото аашанууд — тэдэнэй хэрэглэдэг зэрлиг балмад аашануудай гол хубинуудынь болоно гэжэ Пренса Латина агентствын шэнжэлэл дотор хэлэгдэнэ.

Кубын экономикые задагайруулан муудхааха зорилгоор, Вашингтоной захиралтаар саахарай плантацинуудые галдаха даабаритай һүйдхэлшэдые энэ орон худар эльгээхэ ябуулга ЦРУ эмхидхэнэ. Тиихэтэеэ хамта уһанай үер ба малай халдабарита үбшэнүүдые тараахын тула Кубада эсэргүү метеорологическа ба бактериологическа дай нюусаар эмхидхэнэ.

ЦРУ-да алба хэдэг алууршад Фидель Кастрын, Кубын бусад хүтэлбэрилэгшэдэй аминда хоро хүргэхые нэгэнтэ бэшэ һэдэһыень тус агентство һануулна.

Кубын сүлөөтэ байдалда дурагүй США-гай хорото ябуулганууд — уласхоорондын гурим ёһые бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал болоно. Тэдэнь Карибска далайн оршондохи шахардуу байдалые улам дэбэргэнэ, бүхы дэлхэйн амгалан тайбан байдалда тон муу хойшолонтой байна гэжэ Пренса Латина тусхайлан тэмдэглэнэ.

ООН-ой ШЭНЭ ГЕНЕРАЛЬНА СЕКРЕТАРЬ

НЬЮ-ЙОРК. 1982 оной январиин 1-һээ 1986 оной декабриин 31 хүрэтэр хүдэлмэрилхэ ООН-ой генеральна секретаряар Хавьер Перес де Куэльярые (Перу) томилхо тухай Аюулгүйн Соведэй һанамжа дурадхалые ООН-ой Генеральна Ассамблей декабриин 15-да һайшаагаа.

* * *

Х. Перес де Куэльяр 1920 ондо Лимэдэ түрэһэн, Лимэдэхи гүрэнэй католическа университедэй хуули ёһоной факультедые дүүргэһэн, ороной хэдэ хэдэн һургуулинуудта уласхоорондын хуули ёһо ба уласхоорондын харилсаан тухай заадаһан байна. Дипломатическа албанда 1940 онһоо хүдэлнэ. Хэдэ хэдэн оронуудта Перугай элшэн сайд байһан, 1969—1971 онуудай үеэр Советскэ Союзда Перугай түрүүшын элшэн сайдаар хүдэлмэрилһэн юм. 1971—1975 онуудта — ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг Перугай түлөөлэгшөөр хүдэлмэрилөө. Удаа тээнь ООН-до харюусалгата хэдэн тушаалнуудые. дааһан, тэрэ тоодо тусхай политическэ асуудалнуудаар ООН-ой генеральна секретариин орлогшо байһан.

ТОЛИ

ЭХЭНЭРЭЙ энхэрэл түхөөһэн, э н х э рэлээрнь ажамидарһан энэ дэлхэй дээрэ эхэнэрнүүд т у х а й хөөрэлдөөн хэзээдэшье замхадаггүй. Бэе тамирайнгаа талаар эрэшүүлдэ хэды булигдахашье һаа, зулгы аяг зангаараа ажабайдалыемнай шэмэглэдэг, ульһа дулаа бэлэгпэдэг эмэгтэйшүүлдэ хэды олон бэлигтэн дуу зохёолнуудаа, уран бүтээлнүүдээ зорюулааб. Мона Лизын таагдашагүй таабари мэтэ энеэбхилэл, А. С. Пушкинай сэдьхэлые долгисуулан, агуу поэдтэ гайхамшаг агшан зуурые бэлэглэһэн К..., Александр Блогой «Танигдаагүй эхэнэр» хүн түрэлтэнэй ухаан бодолые хүлгүүлһээр.

Гэбэшье энээхэн статья соогоо эхэнэрэй гоё гоо, арюун һайхан шэнжэнүүдтэ магтаалсоло дуулахаяа һанаа бэшэ, харин мүнөөнэй эхэнэрэй ажабайдал, ажал хэрэгүүд, общество соо тэрэнэй эзэлдэг һуури тухай хэдэн бодомжололоо элирхэйлхые һэдээбди. «Үһэниинь уташье һаа, ухааниинь охор» гэһэн урданай үгын хойшогүй хуушарһые түүхын ябаса тодоор гэршэлээ. Совет засагай тогтоогдожо байһан үе сагта В. И. Ленин иигэжэ бэшэһэн байдаг: «Эхэнэрые ниитын үйлэдбэридэ хабаадуулха, гэр тойронгой, ухаан бодол һүлэр болгодог нэгэ янзын байдалһаа гаргаха — гол зорилгомнай мүн».

Үе сагай шэнэ урасхал — эгүүэхэ Хубисхал эхэнэрэй — совет эрхэтэнэй алишье талаараа болбосорон хүмүүжэхэдэ дүүрэн арга олгоо ха юм. Уян хатараар, уянгын дуугаар улад зоноо гайхуулһан, уран үгын шэдитэ хүсөөр түрэл арадаа баясуулһан искусство, литературын түлөөлэгшэд нэрэ алдараа суурхуулна. Үрэ түгэс ажалаараа үргэн орон соогуураа мэдээжэ болоһон таряашан, хүдэлмэришэн эхэнэрнүүд общественэй хүгжэлтэдэ бодото хубитаяа оруулна. Нэгэ баримта абаад харая. 1978 оной мэдээсэлээр, СССР-тэ эрдэм наукын түлөөлэгшэдэй 40 процентнь эхэнэрнүүд байһан һаань, США-да энэ тоо оройдоол 9,4 процентдэ хүрэдэг байгаа. Тиихэдэ оронойм-най бүхы дээдэ ба тусхай дунда һургуулинуудые дүүргэгшэдэй 59 процентнь эхэнэрнүүд юм. Эхэнэрнүүдэй үйлэдбэридэ гол шухала үүргэ дүүргэдэг ушар олон. Нютагай жэшээ абаад харае һаа, Улаан-Үдын мяха-консервын, нарин сэмбын комбинадуудта 70 — 75 процентнь эхэнэрнүүд мүн.

«СССР-тэ эхэнэр эрэ хоёр нэгэ адли эрхэнүүдтэй» гэжэ СССР-эй Үндэһэн Хуули соо аржытар бэшэгдэнхэй. Һураха, мэргэжэлээрээ бэлэдхэл гараха, ухаан бодолойнгоо, бэлиг шадабариингаа талаар урган хүмүүжэхэ дүүрэн эрхэ байдал тогтоогдонхой бшуу. Гадна эхэ болохоёо байһан хүнэй элүүр энхэ хамгаалагдадаг, ажалынь хүнгэдхэгдэдэг, түлөөһэтэй амаралта үгтэдэг гээшэ.

Теэд эрэгтэйшүүл ба эмэгтэйшүүлэй адли һуудал байдалтай болоод байхада, иимэ хөөрэлдөө үүсхэлэнэй хэрэг бии юм аал гэхэ хүнүүд олдохо аабза. Түбэй газетэ, журналнуудта толилогдоһон статьянуудые абаед харахада, олон лэ асуудал эрэшүүлые «тамалдаг» юм байна. Гансашье эрэшүүлые бэшэ даа, «хүн түрэлтэнэй һайхан хахадынь» гэжэ алдаршагшадшье өөһэдөө энэ хөөрэлдөөнэй дулэндэ ошо хаялсадаг лэ. Элдэб нанай, элдэб мэргэжэлэй түлөөлэгшэд эхэнэр тухай, гэр бүлэдөө дүүргэдэг үүргэ, уялганууд тухайнь, һүүлэй һүүлдэ дуугарха маяг, аяг зангайнь онсо шэнжэнүүд тухай тодорхой тобшо һанамжануудаа хэлэдэг, энээн тушаа өөһэдынгөөшье дурадхалнуудые оруулдаг, заабаринуудые үгэдэгынь һонирхолтой. Зарим иимэ заабаринууд зүйтэйл даа, уншаад, нилээд лэ бодомжолмоор. Теэд арсалдаан соогуур үнэн зүбэй тодордог хадань һаналаа хубаалдалга аша туһатай гэзд һанагдана. «Анхан табисуурайнгаа ёһоор эхэнэр гэр гуламтаяа сахиха, шэмэглэлынь байха зэргэтэй» гэжэ нэгэнэй тоолоходо, «Сагайнгаа ехэнхи хубиие гэр бүлэдөө зорюулжа, аяга амһартадаа «зууралдашаһан» эхэнэр бодото нюурга алдана» гэжэ нүгөөдэнь батална. «Ажалдаашье түрүү, гэртээшье тооһо шоройгүй, үбгэнөөшье, ухибүүдээшье дэмжэжэ шадаха зэргэтэй» гэжэ гурбадахинь эрид шиидэнхэй.

Гурбан ондоо энэ һанамжа гэршэлһэн жэшээнүүд ажабайдалда зай захагүй ааб даа. Үнинэй танилтай уулзаад, яарал дундаа хойно хойноһоонь хэдэн асуудал табибаб.

— Мэндэ сайн! Зай хэр байнат? Нинашни ямар бэ?

— Бидэш һаланхай гүбди даа. Хэн, юун зэмэтэйб гэжэ һуралтагүй, Юрэ би эрэ хүн хадаа шиидэеб. Ажални, кино, театр гэхэһээ ондоое мэдэхэгүй һамгантай тэсэшэгүй болоол даа Гэртэм эзэн боложо шадаха хүн хэрэгтэй. Зүб, бурууемни шиидхэхэ гэжэ бү һэдээрэй. Хүн бүхэнэй хүсэл ондо ондоо гүб даа.

...Эгээл энэ хөөрэлдөөнһөө уламжалан, эхэнэртэ хабаатай асуудалнууд тухай бодоо бэлэйб. Урдын мунхаг сагта эрын барлаг болоҗо, бодомжогүй болотороо баһуулдаг байһан саг эрьелтэгүйгөөр ошонхой габ даа. Харин мүнөөнэй эхэнэр хүнгэн байдалда дадаад, «һула табигдаһан һүр» мэтэ болошоо гэжэ бүдүүрхэдэг зариман зүб гү? Үгы даа, энэ тон буруу бодомжолол. Общественэй хүгжэжэ, хүн зоной дундахи харилсаанай срёо нарин болсходо, эхэнэрэй үүргэнь дээшэлнэ. Гэр тойронгоо хэдэг ажалайнь хэды хүнгэдэбэшье, тэрэ хүдэлмэри гэр хоёройнгоо хоорондо нилээд лэ һаналаа хубаажа, эндэньшье, тэндэньшье үрдихые оролдоно бшуу. Эрэшүүлэй хэды туһалдаг байбашье, эхэнэрнүүдэй уялгануудай хэмжээн доошолоогүй гээд баталмаар лэ.

Ажал хэрэгүүдтээшье урагшатай, гэр бүлэдөөшье, үри хүүгэдтээшье хүндэтэй эхэнэрнүүдые захаһаань тоолоод эхилбэл, барагдашагүй даа. Республикымнай промышленна томо предприятинуудай нэгэн болохо Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадта хүдэлдэг эхэнэрнүүдэй һуудал байдалаар һонирхогдоо һэн. Шубуу үүсэлдэг цехэй начальник Александра Георгиевна Скрицкая, тус цехэй мастер Зоя Фёдоровна Филиппова гэгшэдтэй уулзажа, иимэ асуудал табибабди:

— Эхэнэртэ, илангаяа хүтэлбэрилхы тушаалтай хүндэ үйлэдбэридэ ямар бэ?

— Энэ асуудал һанааемнай нилээд лэ зобоодог юм. Хүдэлмэришэднай гол түлэб эхэнэрнүүд. Тиимэһээл һуудал байдалдань анхардагбди, гэр бүлэтэйнь харилсаа холбоотой байдагбди. Өөреөшье баһал эхэ хүн гээшэб. Ашанартайб. Теэд хүгшэн эжынгээ үглөөнэй 8-да гараад, үдэшын 8—10 сагта ерэхэдэ, гайхахаяа болинхэй. «Геедэймнай ажал ехэ» гэлдэдэг лэ даа. Минии һанахада, гэртээ дэмжэхэ хүнтэй эхэнэр гүйсэд һайнаар хүдэлжэ шададаг. Нэгэ наһаяа суг эдлэхэ гэжэ шиидэһэн лэ хойноо бэе бэеэ ойлголсохол хэрэгтэй, — гэжэ А. Г. Скрицкая харюусаа һэн.

Тус тустаа гурба, дурбэ, табан ухибүүнтэй хүдэлмэришэд Т. В. Журавель, Н. А. Оршуш, Р. И. Шиндязова гэгшэд мүн лэ һаналкаяа хэлээ.

— Комбинадаймнай мэдэлэй ясли, саадууд олон юм. Ухибүү тэбэрезд гэртээ һууха хүн гэжэ үгы шахуу. Хоёрһоо дээшэ ухибүүтэй айлда, ганса бэе эхэнүүдтэ материальна туһаламжа үзүүлэгдэдэг, гэр байраар хангалгын асуудал шиидхэлгэшье урагшатай байдаг, — гэжэ эдэнэр хөөрөө бэлэй.

Хүдөөдэшье абаад хараа һаа, адагынь 10 ухибүүтэй хэдэн айл нютаг бүхэндэ бии. Жэшээлхэдэ, Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо 12 ухибүүтэй Ч. С. Прушенова, 10 ухибүүтэй С. С. Бахалханова гэгшэд ажаһуудаг. Шадаха зэргээрээ ниитын ажалда хабаададаг, нуга таряалан харууһалалсадаг, овощ ургуулдаг. Олон үри хүүгэдые үндылгэжэ байхаһаа гадна хамтын хэрэгтэ хамаг һаналаа табилсадаг эхэнүүд, эхэнэрнүүдэй урин сэдьхэлые, урагшаа тэгүүлһэн эрмэлзэлые бодотоор сэгнэмээр лэ!

...Эхэнэрэй энхэрэл түхөөһэн, энхэрэлээрнь ажамидарһан энэ дэлхэй дээрэ эхэнэрнүүд тухай хөөрэлдөөн таһалдашагүй. Дэмбэрэлтэй энэ хөөрэлдөөн хэзээдэшье бү замхаг лэ!

Г. ДАШЕЕВА,
журналист.

ЭХЭНЭР ТУХАЙ ҮГҮҮЛЭЛ

МАИЯ Чибурданидзе шатараар дэлхэйн чемпионой үндэр нэрэ зэргэеэ хамгаалба. Айхабтар хүшэр хүндэ, орёо бэрхэтэй тэмсэлдэ нэрэ зэргэеэ хамгаалһан байха юм. Тэрээнтэй уулзаһан дүй дүршэлтэй шатаршан Нана Александрия эдэбхитэй һайнаар, һүбэлгэн бэрхээр наадажа, мүхөөгөө үгтэбэгүй. Мүрысөөнэй дүүрэтэр хоёр наадан үлөөд байхада гэхэ гү, али арбан табадахи партиин урда тээ тэмсэл орьёлдоо хүрэбэ. Эгээл энэ үедэ тэдэ 7 : 7 тоотойгоор тэнсэжэ ябаа. 15-дахи партиин эхиндэ Н. Александрия урагшатай байба. Гэбэшье хюлгэ дээрэхи байдалые Чибурданидзиин эрид орёо болгоходонь, Александрия эдэбхиеэ алдажархёо. Дэлхэйн чемпионка энээниинь шадамар бэрхээр һамбаашалпан байна. Тиигэжэ нүгөөдынгөө ноёной тала руу шангаар добтолбо. Иимэ байдалда Майя илангаяа хүсэн түгэс юм. Энэ удаада тэрэ түгэсхэлэй добтолгые эршэмтэйгээр, сэхэ шууд үнгэргэжэ, гурбан жэлэй урда тээ хүртэлэн үндэр нэрэ зэргэеэ хамгаалһан байгаа. Һүүлшын партида Александрия илаба. Гэбэшье энэнь тэрэнэй зүрхэ сэдьхэлые ханаахаһаа ондоо юумэ асараагүй.

Һаяхан 20 наһатай болоһон дэлхэйн чемпионкын наадан тухай юу хэлэлтэйб гэхэдэ, һүүлэй үедэ эрэшүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн бүхэсоюзна гү, али уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ амжалтатай һайнаар наадаһыень онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Олоной хабаадалгатай мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, тэрэ хододоо шанда хүртэһэн байха юм. Гэбэшье бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ илаһан амжалтануудыень илангаяа онсолон тэмдэглэлтэй гэжэ һанагдана. Юуб гэбэл, Чибурданидзе эрэшүүлэй дунда СССР-эй чемпионадуудай нэгэдэхи лигэдэ хоёр жэл удаагуур оробо гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Шэлэн абалгын бүхэсоюзна мүрысөөнүүдтэ хабаадажа, эрхим табанай тоодо орохын тула 4 — 5 гроссмейстер болон арба гаран бэрхэ мастер наададаг шуу. Зүгөөр Мая үндэр нэрэ зэргэтэй шатаршадтай наадахадаа тунхаридаггүй юм. Эгээл иимэһээ тэрэ хэдэн мэдээжэ гроссмейстернүүдтэй тэнсэхэһээ гадна, тэдэнэй олохониие шүүһэн байгаа.

Түгэсхэлэй нааданда Майяын түйлаһан амжалтада шүүмжэлхыгээр хандахадаа, тэрэ бүри ехэ тоотойгоор илаха гэжэ һанаһан байха. Ямар шалтагаанһаа иимэ үрэ дүн түйлагдаба гээшэб?

Һүүлэй хэдэн һарын турша соо хэгдэһэн бэлэдхэлэй үедэ эдэ мүрнүүдэй автор Чибурданидзиин тренер байһан юм. Тиимэһээ ямараар бэлэдхэһэн тухайнь һайн мэдэхэб. Нэн түрүүн тэрэнэй яаха аргагүй ажалша бүхэриг байлые, хэды залуушье һаа, али бүхы юумэндэ бодолтойгоор, тэсэбэритэйгээр, зоримгойгоор хандадаг байһыень тэмдэглэхэ зэргэтэйб. Майя сүүдхэдээ 14 — 16 час соо шатар наадахадаа, һаатахагүй хүн юм. Тэрэ хюлгэ дээрэхи байдалые дэры түргөөр, тодо зүбөөр сэгнэжэ, һайн шиидхэбэринүүдые абадаг байһаараа шалгарна. Сэхыень хэлэхэдэ, тэрэ бусайдаһан, һонигүй нааданда дурагүй. Ушар иимэһээ Мая гүнзэгы удхатай, добтолхы шэнжэтэй наада шэлэдэг. Тэрэ нүгөөдынгөө ноёной тала руу илангаяа эршэмтэйгээр, эдэбхитэйгээр добтолходоо, угаа бэрхэ юм. Тиихэдээ хүбүүгээ гү, али бодоёо миинтээр үгэжэ, добтолго эмхидхэдэг шадалтай.

Бэлэдхэл хэхэдээ, гол түлэб эрэшүүлэй мүрысөөнүүдтэ хабаадаһан байна. Гэбэшье өөһэдынгөө, эхэнэрнүүдэй мүрысөөндэ хомор наадаһаниинь хангалтагүй гээшэл ха. Командаараа СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө хабарай мүрысөөндэ эхэнэрнүүдэй нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадажа, Грузиингаа нэрэ хүндые хамгаалаа һэн. Тэндэ тэрээндэ хүнгэн байгаа гэжэ хэлэхын аргагүй. Тэрээнтэй наадаһан эхэнэрнүүд шанга сохилто үгэжэ, нэгэдэхи хюлгэ дээрэ түрүү һуурида гаргуулаагүй һэн. Гэбэшье Майя энээндэ мүртэй анхаралаа хандуулангүй, эрэшүүлэй мүрысөөнүүдтэ хабаадаһаар лэ байба. Тиихэдээ теоретическэ бэлэдхэлдэ, бэе махабадаа хатуужуулгада анхаралаа һулаар хандуулаа. Эсэстээ эсэжэ, нааданай эхиндэ хэдэхэн партида Александрида булигдаһан байна.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые гүнзэгыгөөр шэнжэлхэдээ, Майя эдэ бүгэдэнһөө зүб тобшолол хэжэ, саашадаа эрэшүүлэй болон эхэнэрнүүдэй мүрысөөнүүдтэ хэм соонь хабаадаха аабза гэжэ һанагдана. Дэлхэйн чемпионка ерээдүйдэ ехэ арга боломжонуудтай. Эртэ урдын нааданай нюусануудые тайлбарилха талаар ехэ юумэ хэжэ үрдеэ. Гэбэшье үшөө бага бэшэ юумэ хэхэ зэргэтэй. Нааданай эхин үеые гүнзэгыгөөр шудалха, бэе махабадаа хатуужуулха зэргэтэй.

Медицинскэ институдай студентка Чибурданидзе оюун бэлигтэй залуу шатаршадай нэгэн болоно. Эгээл иимэһээ тэрэ шатарта дуратайшуулай дунда угаа хүндэтэй юм. Шэнэ амжалта илалта түйлахыень тэдэ тэрээнһээ хүлеэнэ. Майя эрхим бэрхэ, зоримгой шатаршан мүн.

Алексей СУЭТИН,
уласхоорондын гроссмейстер,
АПН-эй шатарай шэнжэлэгшэ.

ЭРХИМ БЭРХЭ ШАТАРША БАСАГАН

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ЁЛКОДО ЗОРЮУЛАН

МОСКВА. Шэнэ жэл газаа хүрэжэ ерэбэ. Шэнэ жэлэй ёлкын гоёлтонуудые худалдан абаха гэжэ хүн бүхэн яарана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Детский мир» магазинда Шэнэ жэлэй ёлкын нааданхайнуудай дэлгүүр эмхидхэгдэнхэй.

(ТАСС-ай фотохронико).

Телевизор харагшадта —аттракцион

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: дрессировщик Валерий Филатов «Шэнэ Жэлэй аттракцион» телевизор харагшадта бэлдээ.

(ТАСС-ай фотохронико).

Дүлэтэ жэлнүүдэй баатарнууд

ЭРЭЛХЭГ ТЭМСЭЛШЭ

Турунтаево тосхондо бурал сагаан һахалтай, үндэр бэетэй үбгэжөөл В. В. Шергин ажаһуудаг. Энэ үбгэжөөл урдандаа партизанска отрядта ябалсаһан, Хүдэриин полкын бүридэлдэ оролсоод, Сибириие семеновецүүдһаа, японецүүдһаа сүлөөлэлсэһэн гэжэ үсөөн хүн мэдэхэ ёһотой.

В. В. Шергин 1891 ондо тараашанай бүлэдэ түрэһэн намтартай. 1914 онһоо дэлхэйн түрүүшын дайнда хабаадалсаһан.

Сибирьтэ шэнэ байдал тогтоохын түлөө тэмсэл эршэтэйгээр, үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдаа. Иимэ байдалда В. В. Шергин партизануудта хүрэжэ, Совет засагай түлөө тэмсэлшэдэй жагсаалда оролсоно. Тэрээнтэй суг Зырянскыһаа А. Н. Патрахин, Халзаново нютагһаа Е. Л. Васильев, Иркилигһээ В. В. Бородин ба бусадшье мордоһон байна. Эдэнэр булта Хүдэриин арбадахи партизанска полкдо, Павел Неродовой ротодо оролсоһон. 1920 ондо тус полк Нестор Каландаришвилиин суута отрядтай хамталаган нэгэдхэгдээ һэн.

Байгалай үмэнэһөө албада ерэгшэдэй дайшалхы байдалдаа һаял дадажа байха үедэнь Петровско завод шадар семеновецүүдтэй ба японецүүдай түрүүшын байлдаануудай болоһон. Партизанууд Могзон станци. Гонгор саг зуура эзэмдэн абаа. Атаман Семёнов Шэтэ хотые эзэмдэлгэдээ байлгаха гэжэ хэдышье һэдээ һаа, партизанууд зогсоохо аргагүйдэ бэлэй.

Сэрэгшэн Шергин Борзя станци хүрэжэ, дайшалхы замаа дүүргээ һэн. Байлдаанудай үедэ гаргаһан габьяагайнгаа түлөө Василий Васильевич бүри һүүлдэ «Дайшалхы габьяагай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаа. 1922 ондо гэртээ бусажа ерээ. Нэн түрүүн эсэгэдээ тэр тойрон туһалжа байһанаа уданшье гүй хамтын ажахынуудые тогтоохо хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаадалсаа. Үдэр һүниингүй илгадгүй ажаллаха саг тарадаг бэлэй. Тэрэ районай больницада завхозоор. Удаань колхоздоо хүдэлөө. Эрэ зориг нэй хүдэр гарнууд ажахыдаа тон лэ хэрэгтэй байһан.

Үри хүүгэд томо болоо. Мүнөө хүбүүдэйнь нэгэн Москвада ажаһуудаг, полковник зэргэтэй, нүгөөдэнь Ленинград хотодо хүдэлнэ, эрдэмэй кандидат болонхой. Басаганиинь — Нина Васильевна милицидэ хүдэлдэг юм. Василий Васильевич хэды наһатайшье һаа, элүүр энхэ, һонор сарюун зандаа. Дэлхэй дээрэ боложо байһан үйлэ ушарнуудаар, уласхоорондын байдалаар һонирходог, нүхэдтэйгөө—ажалай болон дайнай ветерануудтай уулзадаг, нэгэ үгөөр хэлэбэл, ажахы байдалда һонирхолоо буурагүй юм.

П. ХАЛТАНОВ.

Прибайкалиин район.

ШОГ РАССКАЗУУД — **Ш-С. БАДЛУЕВ**

ҮНГЭ ДЭГЭЛ, ҮНДЭР ДЭЛЭГ

Ирина Жамсуевна Дэлэг Цыренович хоёр оперодо хааяа ошодог. Жэлдээ хэды дахин ошодог юм, бү мэдэе. Юрэдөөл, һамганайнгаа һанамжа, эдэбхи гаргаа һаань, эрэ нүхэрынь арсадаггүй. Тэдэнэр ямар оперодо дуратай юм, баһа бү мэдэе. Юрэдөөл, гэнтэ нюдэ нюургүй театрта ошохоёо бэлдэлгэн — хубсаһа хунараа, бэе түхэлөө, нюур шарайгаа һэргээгээн болошодог лэ даа.

Мүнөө үдэшэ театрта ошохоёо гэрһээ гарахаяа байтараа, урдынхиһаа һураггүй аалярар хубсалһан Дэлэг Цыренович һамганһаа нигэжэ асууба гээшэ:

— Пуччиниин «Турандот» гэжэ оперо гэнэ гүш? Пуччини гээшэш ямар композитор юм? Гүрэнэй шангай лауреат гү?

— Шашангүй, пальтогоо түргөөр шагтала!

— Прибалтикын хүн бэшэ аал? Пуч-чи-ни... латыш байгаал хаш...

— Шамдыш даа, ошоходоо, мэдэнэ бэзэш! Эртэ ошоод байхада, һайн ха юм— гэээд, Дэлэгэйнгээ хамсыһаа татаадхиба.

— Ойлгожол байнаб. Тэндэ сугларһан хүн зондо энээхэн шэнэ үнгэ дэгэлээ харуулха, һайрхаха һанаатай яранаш. Москваһаа ялагар туфли асарһанайм удаа «Дон Жуан» гээшые хараа һэмди. Алтардаг ногоон платигай болоходош, «Риголетэдэ» ошоо һэмди. «Энхэ-Булад баатар», «Игорь тайжа», «Богема», «Кармен»... бултандань ошолго хуу шэнэ кофто, гутал, дэгэлһээш эхитэй, Ирина, хашартай болооош. Энээнһээ хойшодоо гансаараа ошоод, вестибюль соо бэеэ, хубсаһа хунараа һайрхаад ерэдэг боло!

— Юуш ойлгохогүй амитан байнаш даа, урмаа таһархаар. Шамайе — ниимэ үндэр тэгшэ бэетэй, халта буржыһан хара үһэтэй, дабхаряатай томо нюдэтэй, ута сэхэ хамартай, хүнхинэмэ бүдүүн хоолойтой... шамайе хүн зондо харуулха, һайрхахаяа театрта ошохоёо һанаһыем ойлгоногүй гээшэ гүш? Айян! — гэээд, Ирина Жамсуевна уурлаһан хэбэртэйгээр аяглаха юм.

— Зай, шэнэ үнгэ дэгэлыеш һайрхахаяа ошоёл даа, — гэээд, Дэлэг Цыренович үүдэеэ суургалба.

— Зай, үндэр тэгшэ бэеыеш һайрхахаяа ябаял даа,— гэээд, һамганиинь нүгөөдэеэ һугадаадхиба...

ТӨӨРИГДЭҺЭН ТҮДЭБ

Һүүлэй үедэ Түдэб һамгандаа нилээд даамайгаар гомдодог болоһон байгаа.

Олон дабхар гэрнүүдые хабсарха мэргэжэлтэй тэрэ барилгашанай яһала бамбагар мүнгэ барюулдаг байхадаһаа, асарһан хара хүлһыень һамганиинь ходо шамарладаг, дутагдал - ядарал олоод лэ, ута унжагар гэмэрээ гаргадаг һэн. Хэды дураа ɓутабашье, тэсэхые тэсээд лэ ябадаг Түдэб гэртээ ерэхэеэ болишобо. Сэбэршэг шарайдаа, жэрбэгэр бэедээ найдашаһан һамганиинь: «Намһаа холо хайшаа харайхань һэм!» гэжэ һанаад, томоотой юумэн хүлеэхэдэньшье, Түдэб хахад һара соо үзэгдөөгүй. Хүдэлдэг газартань ошожо, бэдэрхэ гэхэдээ, олоһон олзыень лэ бажууахаһаа ондоо хүсэлгүй тэрэ һамган эрэ нүхэрэйнгөө алишье участогта, ямаршье бригадада хүдэлмэри хэдэгые мэдэхэгүй байхадаа, милицидэ мэдүүлхэ баатай болобо:

— Минии үбгэн, Түдэб Шарапов үгы болошоо. Оложо үгыт, туһалыт!

Участогай милиционер гайхан татаад:

— Үбгэнэйнгөө үгы болошоһон, тухайдань эхинһээнь эхилээд, эсэстэнь хүрэтэр хөөрэжэ үгөөд, һүүлээрнь мэдүүлгэ бэшэхэ болохот. Хүрэ хүрэһөөр хэлэгты: Түдэб гээшэтнай хэзээ үгы болоо юм?

— Арбан таба хоноод байна.

— Юундэ аяар хахад һара үнгэрһэн хойно милицидэ мэдүүлхэ болоо хүмта?

— Мүнөөдэр салингаа абаха үдэрынь лэ!..

Ц. ДОНДОГОЙ

САХИЛГААН БОЛОЖО САХИЛААД...

Мүнөө үглөөгүүр
Һүхэ-Сарьдагта гараад,
Наранай мандахада,
Намжаа дэлхэйе харааб.
Жэгүүртэй болоод,
Жэргэмэл мэтээр нидээб,
Дэлхэй дээгүүр
Дэбин-дэбин хнидээб.
Үлгэн дэлхэйн
Үнэншэ сэхэ хүнүүд,
Ажалша гарыетнай
Адханам шангаар:
«Мэндэнүүд!»...
Сэлэнгын эрьсын
Сэнхир ургын баглаа
Һарбайн сасанаб—
Һаналайм хирэгүй залаа.
Жаргагшадые харахадаа,
Жарганам тон адляар,
Хөөрхэн хүүгэдтэйнь
Хөөрэлдэд гэнэм аалияар.
Зобогшодые обёорбол,
Зоболсоноол минин сэдьхэл.
Золынь ерэхэл даа—
Зоригжон бадараг Этигэл!
Сахилгаан боложо
Сахилһан бэсэрээ мэтэр,
Аглаг дэлхэйе
Арюудхажархиһайб үтэр:
Харын тамаһаа
Хамаг дарлуулагшад
мултархал һэн,
Ажамдаралай
Арюухан бороо адхархал
һэн.
Гараа барилсан
Газараа тойрон бүһэлөөд
лэ,
Мандан ерэһэн
Майн сэнхир үглөөгүүр
Аха дүүгэй
Аялгата һайхан дуугаа
Хүнүүд дуулан
Хүхихэл бэлэй угаа!..

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Нүхэр Л. И. Брежневэй түрэһөөр 75 жэлэй ойдо зорюулагдаһан материалнууд: КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй амаршалга. СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй Указ. Нүхэр Л. И. Брежневтэ социалис оронуудай шагналнуудые барюулалга тухай ТАСС-ай материал. КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй амаршалга.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хододоо партитаяа, хододоо арадтаяа» — ТАСС-ай фото-мэдээсэл. (Эхин. Түгэсхэлынь 3-дахи хуудаһанда). «Гол геройнь коммунист» — Т. Волынцевагай статья. «Л. И. Брежневэй зохёолнуудаар эмхидхэгдэһэн выставкэ» — Е. Жарковагай корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда. «Хододоо партитаяа, хододоо арадтаяа» — ТАСС-ай фото-мэдээсэл. (Түгэсхэл. Эхининь 2-дохи хуудаһанда). АПН-эй, ТАСС-ай материалнууд. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Субботын галханай» материалнууд: «Гол шагналынь — баяр» — Л. Болотовой статья. «Үндэр эрилтэ» — Т. Волынцевагай статья. «Ажабайдалай баатарнууд—номой геройнууд» Д. Эрдынеевэй корреспонденци.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика [...]торнай саһан орохогүй, [...]лаханаар һалхилха. Үдэр[...] 9—14 градус, Байгал ш[...]дар 3—8 градус хүйтэн [...]лохо.

Улаан-Үдэдэ саһан оро[...]гүй. Һулаханаар һалхил[...] 9—11 градус хүйтэн байх[...].

Декабриин 20—21-[...] үдэрнүүдтэ зарим нютагу[...]даар багахан саһан оро[...] һулаханаар һалхилха. һ[...]шиндөө 17—22 градус, Ба[...]гал шадар 12—17 град[...] хүйтэн байха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.50 Үглөөнэй гимнастика. 10.15 — «АБВГДейка». 10.45—«Таанадта, түрэлхид». 11.15—«Всего дороже» — киноэпопей. «Надо мечтать»—8-дахи фильм. 12.10 — «Һолонго». «Хүдөөгэй скрипачнууд» гэжэ арадай уран бэлигэй телевизионно программын уласхоорондын IV фестиваль. (Швеци). 12.40—«Эд бараа элбэг ехээр». 13.10—«Спортлотогой» 51-дэхи тираж.

Улаан-Үдэ. 13.20—Шэнэ һонин (бур.). 13.30—Спортын һонин.

«Орбита». 14.00—«Ленинэй зааһан замаар» — баримтата фильм. 15.05 — Концерт. 15.15—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 15.30—«Пакет» —телев. уран һайханай фильм. 16.40—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 17.40—«Ленинэй мүнхэ һургаал» К. Ибряевай шүлэгүүдээр Ю. Чичковой зохёоһон кантата. 17.55—Политшэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 18.25 — «Хада ууланууд ба тала дайдын аялганууд» — фильм-концерт. 19.10 — «Коммунистнууд»—совет поэдүүдэй шүлэгүүдээр зохёогдоһон композици. 19.45—20.00—Забһарлалга. 20.00 — СССР-эй арадай артист, Ленинскэ шангай лауреат, Социалис Ажалай Герой Э. Гилельс наадаха. 20.45—«Октябрь ба эб найрамдал тухай үгэ»—Совет гүрэнэй гадаадын политика тухай телевизионно баримтата фильм. 22.00—«Время». 22.45—Искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 24.00—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.40—«Буряад уран зураашадай мастерскойнуудта».

«Орбита». 13.20—Улаан тугта Хара далайн флодой дуу, хатарай ансамблиин концерт.

Улаан-Үдэ. 14.00—Мультфильмнүүд. 14.30—«Хүгжэмэй һонин».

«Орбита». 15.15—Дамжуулгын программа. 15.20—«Үглөөнэй почто»—хүгжэмэй программа. 15.50—П. Богданов. «Арадамнай Москва»—поэмэһээ хэһэгүүдые авторынь уншаха. 16.10 — «Хүгжэмтэ киоск». 16.40—А. Корнейчук. «Сэдьхэлэй дурасхаал»—Е. Вахтанговай нэрэмжэтэ Гүрэнэй академ. театрай фильм-зүжэг. 19.05—«С. Танеевэй, А. Глазуновой, М. Римский-Корсаковой романснууд». 19.15—Кинопанорама. 20.45—«Амгалан нойрсоты, багашуул!». 21.00—«Элүүр энхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 21.45 — «Арадай аялга дуунууд». 22.00 — «Время». 22.45—«Самый жаркий месяц»—уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 23.55 — Хүндэ атлетикээр СССР-эй түрүү һуури эзэлэгын кубта хүртэхын түлөө мүрысөөн. 00.20 — Уһан дээрэ наададаг бүмбэгөөр уласхоорондын нүхэд ёһоной мүрысөөн. СССР ба Венгриин суглуулагдамал командануд наадаха.

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат, —2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00728. Заказ № 290. Индекс 59[...]